

4
1753, 3 *Pub. 8 num. 46*
Pa. C. 6. 3
ORIGINES
PRAECIPVORVM IVRIVM
ARCHIEPISCOPI ET S. R. I. ELECTORIS
COLONIENSIS

POTENTISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
D O M I N O

G E O R G I O II.

MAGNAE BRITANNIAE FRANCIAE ET HIB. REGE
DEFENSORE FIDEI

BRUNSVICENSIVM ET LVNEBURGENSIVM DVCE

S. R. I. ELECTORE ET ARCHITHESAVRARIO

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

IN GEORGIA AVGVSTA

INCLVTI ORDINIS IVRIDICI AVCTORITATE

PRAESIDE

GEORGIO LVDOVICO
BOEHMERO D.

CONSILIARIO REGIO AVLICO ET ANTECESSORE

PRO SVMMIS IN VTROVQUE IVRE HONORIBVS

ET PRIVILEGIIS OBTINENDIS

DISQVISITIONI INAVGVRALI SVEMITTIT

AVGVSTVS EVGENIVS BERNARDVS FRANCISCVS

BODIFE

BONNENSIS.

ANNO MDCCCLIII. D. XVII. AVG.

GOTTINGAE,
TYPIS GEORG. LVDOV. SCHVLTZII, ACAD. TYPOGR.

GEORGIUS IN BRITANNIA
FRANCIA ET RAVENNATA
ARCHIEPISCOPUS ET S. R. L. ELECTORIS
COLONIENSIS

POTENTISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI
D O M I N O

G E O R G I O H

MAGNAE BRITANNIAE FRANCIAE ET HIS PARTIBUS
DEFENSORIS SIGELI
BRITANNICANAM ET RAVENNATAM
S. R. L. ELECTORIS ET ARCHIEPISCOPUS
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
IN GEORGIA VIGINTI
INDEBATI ORDINIS IURIDICI ELECTORIS

PLASSIDE

GEORGIO LUDWIGO
BOEHMERO D.

CONSILII REGIS AULICI ET ARCHIEPISCOPUS
PRO SUMMIS IN AT. DOVE IURE HONORIBUS
ET PRIVILEGIIS OBTINENDIS
DIGNITATIONI MAGNIFICENTISSIMO
AVGVSTVS EUGENIVS BERNHARDVS FAVRENTIVS

BOHMER
D O N .

GEORGIUS LUDWIG SCHULTZE, ACAD. TYPOG.

REVERENDISSIMO AC SERENISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
D O M I N O

CLEMENTI
A V G V S T O

D. G ARCHIEPISCOPO COLONIENSI
S. R. I. PER ITALIAM ARCHICANCELLARIO
ET PRINCIPI ELECTORI
LEGATO NATO SEDIS APOSTOLICAE
EPISCOPO ET PRINCIPI
PADERBORNENSI HILDESIENSI MONASTERIENSI
ET OSNABRVGENSI
VTRIVSQVE BAVARIAE SVPERIORIS PALATINATVS
WESTPHALIAE ET ANGARIAE DVCI
COMITI PALATINO RHENI
LANDGRAVIO LEVCHTENBERGENSI
BVRGGRAVIO STROMBERGENSI
COMITI PYRMONTANO
DOMINO IN BORKELOHE ET WERTH
DOMINO SVO LONGE INDVLGENTISSIMO
VITAM ET INCOLVMITATEM

REVERENDISSIMO AC SERENISSIMO

PRINCIPIS AC DOMINI

D O M I N O

CLEMENTI

A V G V S T O

D. G. ARCHIEPISCOPO COLONIENSIS

E. R. P. P. ITALIAE ARCHICANCELLARIO

ET PRINCIPIS ELECTORI

LEGATO NATO SEDIS APOSTOLICAE

EPISCOPO ET PRINCIPIS

PAEDERORNENSIS HEDERSLEBENSIS MONASTERIENSIS

ET OSNABRUGENSIS

ATRIVSQUE BAVARIAE SVPERIORIS PALATINVS

WESTPHALIAE ET ANGARIAE DUCI

COMITI PALATINO RHENI

LANDGRAVIO LVCHEMBERGENSI

BARONIAIO STROMBERGENSI

COMITI PYRMONTANO

DOMINO IN BOKKELOR ET WERTH

DOMINO SVO LONGE INDIGNISSIMO

VITAM ET INCOLPMITATEM

REVERENDISSIME ATQVE SERENISSIME
PRINCEPS

DOMINE INDVLGENTISSIME,

Quam inter excelsas virtutes TVAS
omnes venerantur eximiam in tuendis li-
terarum studiis comitatem et indulgen-
tiam, eadem venerabundo animo confi-
sus, venia clementissime data vtor, cum
reue-

reuerendissimo Nomini TVO, PRINCEPS
SERENISSIME, inscribere pia mente au-
deo specimen academicum quod origines
tractat iurium, quae in TE maiori lumi-
ne exsplendescunt. Est illud sedis Coloni-
ensis inter ceteras Germaniae ecclesias,
vel praecipuum decus, quod inter ve-
nerandos suos antistites numeret archie-
piscopos, non minus virtutum sanctita-
te, quam natalium splendore illustres.
Sane ecclesia Agrippinensis non minus
quondam sub sacerdotio floruit S. Bruno-
nis, S. Heriberti, S. Annonis, antistitum
ex stemmate imperatorum Saxoniorum
& ex Gibellino stemmate oriundorum;
quam seculis recentioribus ornata &
illustrata est virtutibus archiepisco-
rum

rum quos ex Serenissima Gente Ba-
uarica inde a seculo decimo sexto serie
haud interrupta naeta est. Hanc
felicitatem TVIS auspiciis, REVEREN-
DISSIME ATQVE SERENISSIME
PRINCEPS, perennare agnoscunt, qui
augustas TVAS suspiciunt virtutes,
sublimen in regendo sacro principatu
solicitudinem, rectam semper in con-
siliis et rebus agendis iustitiam, pater-
nam in promouenda populi salute
curam, atque munificentiam et cle-
mentiam erga omnes prorsus singula-
rem. Itaque nec gratiam TVAM in-
dulgentissimam mihi defuturam confido,
dum submississimum obsequium et ani-
mum deuotissimum TIBI, SERENIS-
SIME

SIME PRINCEPS, *probare pia mente
contendo Deum precatus, ut salutem
et incolumitatem TVAM aliis super alia
muneribus augere firmare et beare
haud dedignetur.*

SERENITATIS TVAE
REVERENDISSIME ATQVE INDVLGENTISSIME
DOMINE

DEMISISSIMVS ET SVBIECTISSIMVS CVLTOR
AVGVSTVS EVGENIVS BERNARDVS FRANCISCVS
BODIFE.

PROOEMIUM.

Rerum Colonienſium origines nondum eadem diligentia ſcriptis in lucem editis excuſſae ſunt, quam qua prouinciarum eccleſiaſticarum vicinarum hiſtoria exornata eſt. In *rebus Moguntinis* illuſtrandis ſtudia eminuerunt GEORGII CHRISTIANI IOANNIS, et qui eaſdem Codice diplomatico inſtruxit, Generoſiſſimi Domini VALENT. FERD. DE GVDENVS. In *rerum Treuirenſium* originibus exponendis cum laude verſati ſunt CHRISTOPHORVS BROWERVS,

A

IA-

IACOBVS MASENIVS, et qui nuper *historiam diplomaticam Treuirensis* edidit, Vir Rever. IO. NICOLAUS AB HONTHEIM. Colonienſium archiepiſcoporum vitas eorumque ſucceſſionem breuiter perſecutus eſt DIONYS. SAMMARTHANVS in *Galliae Chriſtianae tomo III.* Nonnullorum archipraeſulum vitae ſigillatim deſcriptae ſunt, recenſitae in *bibliotheca hiſtorica Struvio-Buderiana* p. 996. Ad *notitiae S. R. I. Boeclerianae* caput, quod de Electore Colonienſi agit, commentatus eſt IO. HENRICVS FELTZIVS in diſſ. de *Electore Colonienſi.* De *admiranda ſacra et ciuili Magnitudine Coloniae Claudiae Agrippinenſis Vbiorum Urbis* libros IV. A. 1645. ſcripſit AEGIDIVS GELENIVS, Hiſtoriographus Archiepiſcopalis, in quibus praeter ea, quae ad decora urbis ciuilia et eccleſiaſtica pertinent, varia ad Archiepiſcopatus hiſtoriam ſpectantia ſparſim inferuit. Eumdem Virum ſingularem tractatum paraſe, quo rerum Colonienſium origines, et ſedis archiepiſcopalis iura et priuilegia ex diplomatiſ erueret, obſeruauit BERNARDVS A MALLINCKROT in tr. de *archicancellariis* in not. p. 281. quod inſtitutum eum ex parte proſecutum eſſe, patet ex collectaneis de *metropoli Colonienſi*, quae multis voluminibus collecta, in MſCtis latere docuit ECCARDVS in *praefatione ad tom. I. hiſtoriae Franciae orientalis.*

talis. Simile fere opus, praeclaro instituto, ante aliquot annos meditatus est OLIVERIVS LIGEPONTIVS *Ord. S. Benedicti professus abbatiae ad S. Martinum Maiorem Coloniae*, quamquam et huius propositum intra fines conaminis perstiterit. Cum operis propositi sciagraphia nobiscum sit humanissime communicata: non ingratum beneuolo Lectori fore existimamus, primas operis infecti lineas intueri, eisque exhibitis, vel instituti laudabilis memoriam feruare, vel ad expoliendum opus aliorum industriam excitare. Tabulae conspectus hae sunt. PROPYLAEVUM *exhibet Historiae ignographiam amplissimi Archiepiscopatus Coloniaensis, rerumque prouincialium scriptores, et alia praeliminaria.* PARS I. *Veteres origines, rerumque Ciuiliū vicissitudines, fata et incrementa repraesentat, his capitibus.* I. *Agit de Vbiorum originibus, deque conditu, nomine, progressu, et amplitudine urbis agrippinae.* II. *Praecipua Ciuitatis, et prouinciae ornamenta, aliaque memoratu digna recenset.* III. *tractat de exordiis, et propagatione Religionis christianaē apud Vbios vicinasque gentes.* IV. *De ortu et progressu Hierarchiae Ecclesiasticae apud Agrippinenses.* V. *De prima Ecclesiae Coloniaensis in Metropolim erectione, et de ipsius progressibus.* VI. *De Episcopatibus, Coloniaensi Metropoli suffraganeis, eorumque exordiis, fatiis, et incrementis.* VII. *De Conciliis, et Synodis in Ar-*

*chi-Dioecesi Coloniensi ab anno aere Christ. 346. celebra-
tis. PARS II. Iura, praerogativas, dignitates, et
ornamenta Ecclesiae Coloniensis complectitur. CAPVT I.
De primatu, et aliis praerogatiuis Ecclesiasticis Archi-
Episcoporum Coloniensium. II. Gloria et Eminentia An-
tistitum Coloniensium in dignitate et functione Legatorum
Sanctae Sedis Apostolicae. III. De eorundem dignita-
te, et officio Archi-Cancellariorum S. Sedis Apostolicae.
IV. De Cardinalatu S. R. E. tit. S. Ioannis ante portam
latinam, Coloniensibus Archi-Episcopis attributo. V.
Agit de Augustalibus Archi-Praefulum Coloniensium prae-
rogatiuis in genere. VI. De Archi-Cancellariatu Impe-
rii Romano-Germanici Coloniensibus Archi-Episcopis com-
petente. VII. Dignitas et eminentia Archi-Episcopi
Coloniensis in electione Imperatorum et Germaniae Regum.
VIII. De dignitate et officio primum Diadema imponen-
di Germaniae Regi, ac inde resultante titulo Archi-inau-
guratoris. IX. De officio Archi-Thesaurarii, prolis
regiae tutoris, et Augustalium ornamentorum Custodis,
eidem Competente. X. De sessione, proëdriae et aliis
functionibus in Congressu Electorali Archi-Episcopo Colo-
niensi debitis. XI. De Regalibus, aliisque praerogati-
uis saecularibus Principis Electoris Coloniensis. XII.
De Ducatibus, Comitatibus, aliisque ditionibus Coloniens-
i Archi-Episcopo obnoxiiis. XIII. De Iuribus superio-
ritatis et domini in patriam Ciuitatemque Coloniensem.
XIV.*

XIV. De Minoribus Nobilium feudis, Metropoli Coloniensi annexis, deque Controversia super iis orta et composita. XV. De reliquis praetensionibus illustrioribus Archiepiscoporum Coloniensium. PARS III. Coloniensium Antistitum seriem chronologico-historicè ad haec usque tempora deductam exhibet. PARS IV. Dabit Bullas, diplomata, chartas, et alia probationum instrumenta, quotquot reperiri poterunt, quae sedulo, si forte lateant, proferre in lucem, quemque inde contraxere situm, conueniente lima detergere, atque expolire studebimus. Et eiusmodi omnino praesidiis opus erat operi tantae amplitudinis pertextendo, illis relicto, quibus ex publicis armariis diplomatum instrumentorumque repetere contingit apparatus. Sed tanta aliorum consilia exposuisse fere poeniteret, lectoris beneuoli iudicio subiicientes academicam dissertationem, nisi vel inde benignius expectare iudicium liceret in instituto, longissime remoto ab eorum proposito, qui omnem Metropoleos historiam exponere in animum induxerunt. Namque id operam tantum dedimus, ut origines iurium praecipuorum Archiepiscopi et Electoris Coloniensis, ex idoneis medii aevi, quoad suppetunt, fontibus breui commentatione illustraremus.

DISSEKTATIO INAUGVRALIS.
 DE
 ORIGINE IVRIVM PRAECIPVORVM
 ARCHIEPISCOPI ET S. R. I.
 ELECTORIS COLONIENSIS.

§. I.

Colonia Agrippinensis Germaniae secundae metropolis civilis.

Quod in inferiori Rheno parte floruit *Vbiorum Oppidum*, nomen, honorem et amplitudinem accepit a Romanorum colonia, quam suafu atque impulsu coniugis *Agrippinae* in illud deduci iusserat *CLAVDIVS*; inde enim oppido nomen ex ipsius *Agrippinae* vocabulo inditum esse auctor est *TACITVS*, *a)* et ideo inter Romanos *COLONIA CLAVDIA AVGVSTA AGRIPPINENSIVM* vocata est. *b)* *NOVA COLONIA AGRIPPINENSIS* iuris Italici beneficio gavisa est, *c)* qua praerogati-
 va

a) *TACITVS Annal. lib. 12. c. 27. et de morib. Germ. c. 28.*

b) *IAN. GRVTERVS in Syn. inscrip. p. 436. n. 7.*

c) *L. 8. §. 2. D. de Censit.*

va coloniae fruebantur Imperatorum beneficio *d*). Diu floruit sub *Romanorum* imperio ciuitas ampla et copiosa, teste AMMIANO MARCELLINO, *e*) et celebrata subinde Imperatorum Romanorum ad eam aduentu, siquidem a Constantino M. et Valentiniano nonnullas leges *Agrippinae* datas esse legimus. *f*) Caput fuit *Germaniae secundae*, quae partem facit tertiae *Galliae* partis, *Belgii* nomine insignis, et a Sequana et Matrona vsque ad Rhenum longissime patentis: haec enim *Galliae* pars, quae generatim *Belgica* vocatur, in *Belgicam* stricte sic dictam, *primam* et *secundam*, cuius metropoles Treuiris et Remorum ciuitas erant, et in *Germaniam primam*, metropoli Moguncia celebrem, ac in *Germaniam secundam* diuisa erat. Huius vero metropolim *AGRIPPINAM* nominat AMMIANVS, *g*) et, *Nunc numerantur*, inquit, *provinciae per omnem ambitum Galliarum: secunda Germania, ab Occidentali exordiens cardine, Agrippina et Tungris munita, ciuitatibus amplis et copiosis.* In *Notitia prouinciarum et ciuitatum Galliae*

d) EZECH. SPANHEMIVS *de Orbe Rom. Cap. XIX. p. 324.*

e) *lib. XV. c. II.*

f) *L. vn. C. Th. ne damna prouincial. infig. data Agrippinae a Constantino Magno L. I. C. Th. et L. 2. C. Iust. sine censu et reliqu. data Agrippinae a Valentiniano Imp.*

g) *lib. XV. c. II.*

liae, b) Honorii Aug. vt videtur temporibus condita, primaria ciuitas prouinciae Germaniae secundae habetur *Metropolis ciuitas Agrippinensium*. Romanorum viribus seculo V. in Gallia Belgica oppressis, Colonia Francorum imperio paruit, ab his vastata, i) sed ornata iterum, cum et *Franci Ripuarii* eam habuerint *metropolim* k). Inde SIGEBERTVS *Gemblacensis* l) *Colonia, inquit, ciuitas frequentissima et post Mogunciam caput et princeps Gallicarum urbium.*

§. III.

- b) Eandem DIONYS. SAMMARTHANVS praemisit *Galliae Christianae tom. I.* ab init. Error irrepst in *Isidori* Episcopi breuem annotationem de ciuitatibus metropolit. quam inter GOLDASTI *animaduersiones ad Eginhardum de Vita Caroli M.* recenset SCHMINCKIUS in editione Eginhardi p. 216. vbi *Agrippina* male habetur *primae Germaniae*, et *Moguntia* secundae Germaniae *Metropolis*.
- i) SALVIANVS *de gubernat. Dei lib. VI.* p. 113. eius rei mentionem inicit. *Non enim hoc agitur in Mogunciacensium ciuitate; sed quia excisa est. Non agitur AGRIPPINAE, sed qui hostibus plena. Non agitur in Treuirorum urbe excellentissima, sed quia quadruplici est euersione prostrata.* Paulo post addit p. 122. de colonia verba faciens. *Quid in alia non longe sed prope eiusdem magnificentiae ciuitate? Nonne eadem et rerum pariter ruina et morum?*
- k) Vid. HERTIVS in *notitia regni Franc. ver. c. I. §. 10.* et IO. ECKHARDVS *ver. Franc. lib. II. §. 13. et lib. III. §. 5.*
- l) SIEGEBERTVS ad a. 1074. Quod vero *Gallicarum urbium* eam fere principem nominet, inde est, quod nouae sedes, quas Germani, superato Rheno, in sinistra fluminis ripa fixerunt, Galliae nomen seruaauerint, indeque *Germania secunda* Galliae Belgicae pars haberetur.

§. II.

*De origine Metropoleos Coloniensis ecclesiasticae
variae sententiae.*

Quae fuerint religionis Christianae apud Agripinenses auspicia, et vtrum inde a reparatae salutis seculo primo inclaruerit ecclesia Coloniensis, prorsus incertum est: a) quamquam ecclesiam Coloniensem seculo quarto ineunte Constantini M. aetate floruisse ejusque Episcopum *Maternum* Concilio Arelatensi a. 314. interfuisse constet. b) Sed *archiepiscopatus* modo natales, pro instituti ratione, persequemur, quae incidunt in idem *seculum octauum*, quo ad Metropolim ecclesiasticam euecta est *Moguntia* c), vtraque ecclesia, *Moguntina* et *Coloniensi*, aemula omnino in dignitate metropolitana impetranda. Annum seculi VIII, quo metropoleos honore or nata sit ecclesia Coloniensis, definiri vix posse, agnouit *Franciscus Pagi*, d) quamquam istam mutationem intra annum 794. et 799. contigisse existimet. *Aegidius Gelenius* medio seculo VIII. Agilolfum hac digni-

a) Quod praeclare docuit Vir. Exc. IO. DAV. KOELERVS in *disq. de Germanis Christianis in seculo II. §. VI.*

b) DIONYS. SAMMARTHANI *Gallia Christ. Tom. III. p. 621.*

c) NIC. SERARIUS *rerum Mogunt. lib. I. c. XXII. p. 51. seq.*

d) in *Critica ad Baronii annal. a. 745. n. 6.*

gnitate a Bonifacio ornatum esse autumat. e) *Petrus de Marca* f) ius metropoliticum ecclesiae Colonienfis antiquius esse, et seculo IV. huic sedi iam datum, eiusdem memoriam deinceps obscuratam, denique rescripto Zachariae PP. a. 744. renovatam esse censet. In eandem fere sententiam abijt *Carolus Coite* g) metroleos origines ad aetatem Faramundi et Clodionis referens, dignitatemque metropolitanam sub *Carolo M.* tantum renovatam esse arbitratus. Cum origines metropoleos ex sententia *Francisci Pagi* ad seculum VIII. referret *Ignatius Roderique* in *disquis. I. et III. de abbat. monasteriorum Stabulensis et Malmundariensis*, aduerfarium nactus est ex soc. *Jesu Josephum Hartzheim*, qui in *disquis. de initio metropoleos ecclesiasticae Coloniae Claudiae Augustae Agrippinensium*, Coloniae a. 1616. edita, ostendere contendit, dignitatem archiepiscopatus Colonienfis seculo primo in *Materno*, qui tamen ex certiori sententia seculo IV. floruit episcopus Colonienfis, coepisse, seculo medio octauo vero confirmatam tantum fuisse. Argumentis docte satisfecit *Ignatius Roderique* in libello eodem anno edito, sub titulo: *S. Colonienfis ecclesiae de sua metropoleos ori-*

d) in *tr. de magnit. Colon.* p. 41

f) in *diff. de primat.* §. 75.

g) in *Annal. Eccles. Francor. ad a. 746. n. 34. tom. V. p. 165. & in indice poster. episcopar. tom. 1. et 11.*

origine traditio vindicata: quamquam eidem responderit Hartzbenius in disquisitione secunda et tertia de initio metropoleos Colon. a. 1732. edita.

§. III.

Colonia primum Bonifacio archiepiscopo sec. VIII. data in metropolim.

Verior sententia est, ecclesiam Coloniensem seculo demum octavo sub Carolo M. ad metropoleos dignitatem euectam esse. Celebratur hoc seculum legatione BONIFACII, a GREGORIO PP. II. in Germaniam missi, ab eodem episcopi ordinati, et ab eius successore Gregorio PP. III. a. 732. dignitate Archiepiscopi ornati. a) Qui cum archiepiscopus esset regionarius seu nulli fedi adscriptus: b) cogitatum est sub Carolomanno et Pipino Francorum principibus & acta ac communicata sunt cum Zacharia, Gregorii III. successore, consilia de metropoli in *Germania Prima* et *Secunda* constituenda, quae *Bonifacium* acciperet *Archiepiscopum*. Nondum enim in utraque Germania constituti erant Archiepiscopa-

B 2

tus

a) OTHLONVS in *vita Bonifacii lib. 1. c. 18. et 32.* in GE. CHRIST. IOANNIS tom I. *ver. Mogunt. p. 215. et 222.*

b) HINCMARVS *Rhemensis epist. VI. c. 19.* Bonifacium per annos XXV. in praedicatione per Germaniam *sine Cardinali sede versatum esse* refert.

tus, prout non raro contigit inter populos recens ad Christianam fidem conuersos, inter quos episcopi subinde fuerunt sine metropolitanis, donec aucto Christianorum numero pluribusque episcopatibus institutis formari posset quaedam provincia ecclesiastica c.) Ipse Bonifacius in literis ad Zachariam a. 743. datis, d) exposito clericorum in Germania statu, *Franci, inquit, id Seniores dicunt, plus quam per tempus octoginta annorum synodum non fecerunt: nec archiepiscopum habuerunt.* Nata prima est constituendae metropoleos occasio, sede Colonienſi per obitum Reginfridi Episcopi a. 745. vacante. In hanc mox studiis suis inclinabant Carolomanus et Pipinus, vt in metropolim euecta committeretur Bonifacio in sedem perpetuam. Rem omnem Zachariae PP. probatam esse docet eiusdem Epistola ad Bonifacium e,) quae est responsoria ad tres eiusdem epistolas. In prima parte recenset illud Francorum consilium, de quo a Bonifacio certior effectus erat. *De eo, inquit, quod suggestisti, quod elegerunt vniam ciuitatem omnes Francorum principes, pertingentem vsque ad paganorum fines & in partes Germanicarum gentium, vbi antea praedicaſti, quatenus ibi sedem me-*

c) CLAUDIUS FLEVRY *inst. iur. eccles.* P. I. c. 15. §. 1.

d) apud OTHLONVM *l. c. lib. II. c. 2. p. 239.*

e) apud OTHLONVM *l. c. lib. II. cap. VIII. p. 250.*

ropolitanam perpetuo habere debeas & inde ceteros episcopos instrueres, in viam recludinis, & post tui successores perpetuo iure possideant, hoc quod decreuerunt, nos lacto suscipimus animo eo quod ex Dei nutu factum est. In extrema epistolae parte, qua ad tertiam Bonifacii respondet, id quod Francorum Principes decreuerant, confirmat & iura metropoleos ecclesiae Coloniensi tribuit. De ciuitate namque illa, inquit, quae nuper Agrippina vocabatur, nunc vero Colonia, iuxta petitionem Francorum, per nostrae auctoritatis praeceptum nomini tuo metropolim confirmauimus, & tuae Sanctitati direximus pro futuris temporibus eiusdem metropolitanae ecclesiae stabilitatem.

§. IV.

Colonia mox rursus subiecta Moguntiae.

Sed non diu perseuerauit illud institutum. Sed Moguntinae tum praecerat Gewielieb seu Geruilio Episcopus, ob sumtam de nece patris sui et antecessoris Geroldi vindictam homicidii reus habitus. a) Causa ejus acta est in synodo, ex praecepto Carolomanni a Bonifacio, iam tum Coloniensi Archiepiscopo, coacta. In qua cum Gewielieb ab ordine episcopali remoueretur: aequissimum visum est Francorum principibus, metropolitanam Bonifacii ca-

B 3

the-

a) COINTE *Annals* ad a. 744. n. 15. et ad a. 746. n. 32.

thedram Moguntiae collocare, et Germaniae primae metropolim civilem praeferre metropoli Germaniae secundae. Qua de re OTHLONVS: *b*) Quo deposito, inquit, statim S. Bonifacius a supradictis principibus Karolomanno videlicet et ut Pipino fratre eius ecclesiae Mogonciacensi praeficitur, et eius dignitas eminentior foret, decreverunt iidem principes, ecclesiam Mogonciacensem, quae prius ALTERI SVBIECTA erat, metropolim omnium in Germania positarum ecclesiarum efficere; moxque legatione facta, illud a praesule apostolico impetravere. Zachariae literas id a. 748. comprobantis servavit OTHLONVS: *c*) sancimus, ut supra dicta ecclesia Moguntia perpetuis temporibus tibi et successoribus tuis in metropolim sit confirmata, habens sub se has civitates, Tungris, COLONIAM, Wormatiam, Spiratiam & Trechtis, & omnes Germaniae gentes, quas tua fraternitas per suam praedicationem Christi lumen agnoscere fecit. Quod Moguntiam prius alteri subiectam fuisse referat OTHLONVS, respicit ad prius institutum, quo Coloniensis ecclesia a. 745. Bonifacio a Francorum principibus delata, & utriusque Germaniae, quae tum archiepiscopo carebat, metropolis Zachariae praecpto constituta erat. *d*) Translatione deinde su-

b) in vita Bonifacii lib. 7. c. 44. l. c. p. 232.

c) lib. 11. c. 15. ibid. p. 264.

d) Gundlingius in Gundlingianis Part. XVIII. n. 1. §. 2. existimat, verba

scepta, et *Moguntia* in vtriusque Germaniae metropolim euecta, huic rursus *Coloniam* vna cum *Tungrensi* et *Traiectensi* ecclesia subiecit Pontifex.

§. V.

Colonia inde per aliquot annos sub Episcopis floruit.

Ab eo tempore, quo *Colonia Moguntinae* metropoli ex *Zachariae* praecepto subiecta est, sub episcopis per quinquaginta fere annos floruit. Mox ab illa translatione *Bonifacii* ad sedem *Moguntinam* circa annum 746. Episcopum accepit *AGILOLFVM.*

a) *Abbatem Stabuleti et Malmundarii*, episcopatum paulo post a. 750. abdicantem. Hic successorem habuit *HILDEGARIVM*; quem annales, prout id ferebat noui instituti ratio, episcopum nominant, et *Hildegarium episcopum* a. 753. occisum esse referunt.

b) *HILDEBERTVM* successorem in lite inter ipsum &

Othloni ita accipi posse, vt *Moguntia Coloniae substituta* sit. Sed dum illam huic prius subiectam esse dicit, anteriora tempora respicit non praesentem commutationem. Ipse *Othlonus* in prologo vitae *Bonifacii* §. 3. apud *Ioannem* l. c. p. 166. quam subiectam deinceps scripsit, subditam esse dicit his verbis: *quantam gratiam a Francorum principibus, Karolomanno scilicet et Pipino obtinuerit, qui postquam eum ecclesiae Moguntinae praeulesm decreuerat, eandem, quae prius ecclesiae alteri SVBDITA erat, pro illius amore simul et honore, metropolim totius Germaniae, Apostolico Pontifice consentiente, effecerit.*

a) *CAR. COINTE* *Annal. Franc. ad a. 746. n. 3A. tom. V. p. 166.*

b) *Annales Francorum ad a. 753. in MART. POUVET Recueil des*
bi

& Bonifacium Ultraiectinum episcopum enata, non nisi *episcopum* appellat Bonifacius in literis ad Stephanum PP. datis: c) *Nunc autem Coloniensis episcopus illam sedem episcopi Clementis a Sergio Papa ordinati sibi usurpat & ad se pertinere dicit.* BERTHOLINVS anno 761. praesul Coloniensis factus, praecepto Pipini pro monasterio Prumiensi dato subscripsit *Bertholinus Episcopus.* d) Neque vllum archiepiscopalis dignitatis vestigium sub RICVLPHO, ipsius successore,prehenditur. e)

§. VI.

Natales Archiepiscopatus Coloniensis sub Carolo M.

Ad HILDEBALDI, Riculphi in episcopatu Colonia-

historiens de France tom. V. p. 13. 17. et 63. ADO Viennensis Archiep. in Chron. ad a. 753. ibid. p. 306. ANNAL. MET. ad eund. an. ibid. p. 336.

- a) literas habet COINTE l. c. ad a. 753. tom. V. p. 411.
 d) apud MABILLON. tom. 11. annal. Bened. p. 705. & MART. POY-
 QVET. l. c. tom. V. p. 707.
 e) Existimavit COINTIVS tom. VI. annal. p. 136. postann. 755. ius metropolitani per Germaniam secundam restitutum esse Coloniae, quamquam annus certus definiri nequeat: eamque in rem argumentum ex eo deducit, quod Albricus Episcopus Traiectensis a. 777. in Colonia ciuitate accepit gradum episcopalem. Sed non sine ratione regerit FRANC. PAGO in Crit. tom. III. p. 352. *ex eis non magis sequi episcopum Coloniensem fuisse metropolitam, quam Wormaciensem eandem dignitatem obtinisse ex eo, quod in Vita S. Willehadi Bremensis episcopi dicatur, eum in Wormaciensi ciuitate consecratum esse.*

loniensi successoris, aetatem auspicia metropoleos certissima referenda sunt. Primis quidem praesulatus sui annis ipse adhuc, ceu *episcopi*, indubia mentio occurrit in Capitulari Francofurthensi anni 794. a) *Dixit Dn. Rex in eadem synodo ut a Sede apostolica id est ab Hadriano pontifice licentiam habuisset, ut ANGILRAMNUM ARCHIEPISCOPVM in suo palatio assidue haberet propter utilitates ecclesiasticas. Deprecatus est eandem synodum, ut eodem modo sicut Angilramnum habuerat, ita etiam HILDEBOLDVM EPISCOPVM habere debuisset: quia & de eodem sicut & de Angilramno Apostolicam licentiam habebat.* Non fortuita ibi sed curatior Hildebaldi Coloniensis episcopi mentio occurrit, cum ipse, episcopus, *Angilramnus*, Archiepiscopus nuncupetur, b) habito omnino curatori dignitatis ecclesiasticae utriusque in publica synodo discrimine. Idem vero Hildeboldus annis mox insequentibus honore archiepiscopali ornatus est. Et

fug-

a) apud STEPH. BALVZIVM *rom. II. capitular. p. 263.* Vnde genu-

ina non agnoscuntur Caroli M. diplomata, quae ante a. 794. ab Hilde-

baldo seu Palatii regi Capellano recognita profertur, de quibus vid.

H. Q. GE. ECCARDI *Censurae diplomatis Carolini de Scholis Osnabrug.*

§. 3. Hac pertinet praecipuum Caroli M. pro *Truzmanno* Comite, &

diploma Caroli M. de fundatione Episcopatus Bremensis de a. 788. apud

Adamum Brem. hist. Eccles. lib. I. c. 10.

b) Rationes quare Metensis episcopus *Angilramnus* et cum eo *Vrbicius, Chro-*

C

fuggerunt omnino varia istius acui momenta restitu-
tae dignitatis metropolitanae, quae Coloniae sub
Bonifacio in primo flore mox defloruerat, proba-
biles rationes. Carolus M. regni sedem constitu-
turus ciuitatem Aquensem hoc honore distinxit, alte-
ram Romam eam efficere contendens, dum Pala-
tium ibidem magnifice exstructum *Lateranense* appel-
lauit, c) et Basilicam columnis marmoribusque, Ro-
ma et Rauenna aduectis, exornauit. d) Quan-
do vero *sedis regiae*, ita enim Aquensem ciuitatem
vocat Eginhartus, e) is honor haberi non poterat,
qui solebat alioquin *primariae regni civitati* ex metro-
politicae dignitatis praerogatiua tribui, cum ipsa
dioecesi Colonienfi subesset: ex re omnino videba-
tur, *Ordinarium loci* honore archiepiscopali ornare,
ecclesia Colonienfi in Metropolim euecta. Consi-
lium promouebat ipsius Hildebaldi, quia tum cum
apud Carolum M. tum apud Hadrianum et Leonem
PP.

Regangus et Drogo titulo archiepiscopali distinguantur, explicat Pagi ad a.
768. n. 8. tom. III. p. 324. Vsum archiepiscopalis tituli sub Chrodogango
observat. AVG. CALMET *hist. de Lorraine tom. 1. p. 524.* de eisdem
vfu vid. *Chron. Merensium Episcop.* apud LVC. a. ACHERIVM *spi-*
rit. eccles. rom. II. nou. edit. p. 228.

c) EGINHARTVS in *vita Caroli M. c. 22.*

d) Plura eam in rem testimonia proposita sunt in *Gundlingianis Part. XVIII.*

N. II. §. 5. p. 241.

e) Eginhartus l. c. c. 26.

PP. valebat auctoritas. f) Namque inde ab anno 794. sublimi Sacri Palatii archicapellani munere functus negotia imperii ecclesiastica tractabat, *Imperatoris familiarissimus* dictus. g) Nec deerant recens per Westphaliam conditi episcopatus, ad nouam prouinciam ecclesiasticam constituendam. Nec deesse videbatur occasio consensum Moguntini Archiepiscopi, in tollendo Colonienfis et Leodiensis ecclesiae cum metropoli sua nexu, consensum impetrandi ob nouos per Germaniam institutos episcopatus Moguntinae prouinciae rursus subiiciendos. Itaque sub Carolo M. episcopatus Colonienfis, Prouinciae Moguntinae, cui ex Zachariae instituto haecenus suberat, subtractus, in archiepiscopatum euectus est. Id quidem inter annum 794. et annum 799. contigisse non incongrue suspicatus est FRANCISCVS

PA-

f) Leonis PP. III. gratiam iniit in eiusdem in Germaniam itinere ac reditu & in inquisitione Romae aduersus auctores motae seditionis suscepta. Si vera sunt quae, sine idoneo testimonio tradit COINTE *ad a.* 794. n. 98. eum apostolicae sedis apocrisarium fuisse, maior adhuc intelligitur eius apud sedem papalem auctoritas.

2) ita eum appellat Theganus de gestis Ludouici Pii cap. 7. in MART. POVQVETI *Collect. som. VI. p. 76.* In Catalogo archiepiscoporum Colonienfium apud Gelenium de magnit. Colon. p. 42. ita laudatur:

Hilteboldus Carolo. Magno gratissimus: heros

Virtutum titulis magnus et ipse fuit.

PAGI; *b*) cum ANASTASIVS, *i*) iter Leonis PP. III. in Germaniam describens, huic a Carolo M. Hildebaldum archiepiscopum et Capellanum obuiam missum esse referat. Inde vero ecclesiarum metropolitana- rum XXI. quae in Imperio Francico floruerunt, numerum exornare coepit Colonia Agrippinensis, Germaniae secundae metropolis. Illarum numero tum ipsam *ecclesiam Coloniensem* nominatim recenset Imperator CAROLVS M. diuisionis tabulas anno 811. conditurus, *k*) tum eius ARCHIEPISCOPVM nominat HILDEBALDVM, ipse diuisionis Carolinae testem.

§. VII.

Metropoleos Coloniensis suffraganei.

Prouincia ecclesiastica Coloniensis illustris fuit episcopatibus, eidem subiectis. Ex quo ecclesia Coloniensis nexu sedis Moguntinae soluta est; ecclesiam *Leodiensem* et *Ultraiectinam*, quae ex Zachariae praecepto *Moguntiam* respiciebant, iuri metropolitico Coloniensi mox subditas esse verisimile est. Hildeboldum, Coloniensem antistitem, *Metropoli-*
tem

b) in *Critica ad Baron.* ad n. 794. p. 398.

i) de *uicis Rom.* *Pentif.* p. 181. et 182.

k) CAROLI M. diuisionem & quam de thesauris suis XXI. metropolitibus, quarum numero est Coloniensis, praestari iussit largitionem recenset EGINHARTVS in *vita* ipsius *cap.* 33. *edit.* *Schmink.* p. 142.

tem A. 817. diferte agnouit *Leodienfis* Epifcopus. a) *Vltraieftina* eccleſia metropoli Colonienſi vsque ad ſeculum decimum ſextum ſubfuit, quo demum ſub PAVLO PP. IV. et PIO IV. A. 1559. et A. 1560. ab ea exemta, in archiepiſcopatum euefta eſt. b) Produftum eſt ius metropoliticum Colonienſe ad novos epifcopatus ſub Carolo Magno inſtitutos *Mindenſem*, *Monafterienſem* et *Osnabrugenſem*: c) quorum intuitu ſuperiori aeuo ea notiffima mutatio contigit, vt *Mindenſis*, ſub principatus titulo, Electori Brandenburgico in pace Weſtphalica conceſſus fit; d) in Epifcopatu *Osnabrugenſi* vero Archiepiſcopo quidem Colonienſi, ceu metropolitano, iura circa ſacra inter Catholicos ſunt referuata, aduerſus Auguſtanae Confeſſionis confortes vero plane ſublata. e)

C 3

§. VIII.

- a) Vid. hiſtoria translationis Hucberri Ep. Tungrenſis in monaſt. Andagimense in MART. POVQVETI Collect. Script. Gall. tom. VI. p. 310. Leodienſis eccleſia olim vocabatur *Tungrenſis*, ſiquidem haec Tungri Traieftum ad Moſam, et inde Leodium translata eſt. Vid. GODEFR. HENSCHENII diatr. de epifcopatu Traieftenſi lib. 2. cap. I. et VI.
- b) Bullas exhibet BVLLARIVM M. Romanum tom. X. p. 71. et 85.
- c) ALBERICVS in Chronico apud LEIBNITIVM p. 79. ſub Carolo M. refert quinque epifcopos ſuffraganeos, *Leodienſem*, *Vltraieftinum*, *Mindenſem*, *Monafterienſem*, *Osnabrugenſem*. De his vid. ill. MASCOVII diſt. de primat. metropol. et Epifc. Germ. § 36. et ſeq.
- d) Inſtr. Pac. Osnabr. art. XI. §. IV.
- e) Inſtr. Pac. Osnabr. art. XIII. § VIII.

§. VIII.

*Lira honorifica Archiepiscopalia Archipraesulum
Coloniensium.*

Honore pallii mox distincti sunt antistites Colonienses, a) et inter eos sequiori aetate BRUNO, Ottonis M. frater, ea praerogatiua singulari, vt pallio *toties* vteretur, quoties *ex re esse* existimaret. Refert RVOTGERVS *in vita Brunonis*, b) ei ab Anacleto II. *pallium et priuilegium apostolicae auctoritatis sublimitate traditum esse, quo et eodem pallio, praeter consuetudinem, sacerdos Dei, quoties vellet, indui permissus.* Priuilegium hoc personale fuisse, ex eo intelligitur, quod concessionem Pontificum insequentes pallii vsus iis legibus, quibus solet, restrinxerint, *pallium largientes suo tempore suoque loco ferendum*, prout Archiepiscopis Coloniensibus a LEONE IX. EVGENIO III. ALEXANDRO III. concessum est. c)

Ab

a) Vid. LVDOVICVS THOMASSINVS *de vet. et nou. eccl. discipl.*

P. II. lib. II. c. 56. §. 10.

b) Cap. XXIII. apud LEIBNITIVM *Script. Brunsvic. tom. I. p. 281.* Anno 955. hoc concessum esse, obseruat. PAGI *in crit. ad Bayernum tom. III. p. 860.* quamquam rescriptum papale non extet.

c) LEONIS IX. bullam Hermanno 1052. concessam habet BVILARIVM M. *Romanum tom. IX. p. 1.* (e) EVGENII III. et ALEXANDRI III. confirmationes Arnolde et Philippo Archiepiscopis Coloniensibus a. 1171. et a. 1119. factas exhibet LVNIG. *in spicileg. eccles. tom. II. Fort. sez. I. p. 312. et 316.*

Ab eisdem Pontificibus alia honorifica iura eisdem data sunt, ius *crucis* anteferendae, et *festiui equi* v-
fus. Nondum eo tempore omnibus metropolita-
nis indultum promiscue erat ius *anteferendae crucis*,
cum peculiaribus rescriptis eo donarentur. *d) Hermann-*
no, Coloniensi Archiepiscopo, Leo IX. concessit *e)*
crucem et pallium suo loco suoque tempore ferendum insi-
gne quoque festiui equi, quem naccum vocant Romani nostri.
In honore haberi solebat licentia *equitandi nacco per*
stationes f). *Naccum* vel *nactum* erat insigne equi fe-
stiui, pannus ruber seu stratum, quo totus equus
in festiuitate coopertus erat, *g)* quo vti fas non erat
sine speciali concessione. Eius ratio perspicitur ex
rescripto Calixti II, quo Brunoni Archiepiscopo
Treuirensi a. 1120. *h)* permisit, *iumento purpura instra-*
to per constitutas ecclesiae stationes vehi, et ante se cru-
cem deferri.

§. IX.

d) Lud. Thomassinus *loc. cit.* P. I. lib. 2. c. 59. n. 7.

e) l. c. in *bullario M. rom.* IX. p. 1. (*e*) Eadem concessio repetita est in con-
firmationibus *Eugenii III.* et *Alexandri III.* *loc. cit.*

f) Ita appellatur in Concessione *Benedicti PP. VII.* Archiepiscopo Treuirensi
desuper facta a. 975. apud. *Vir. rev.* IO. NIC. ab HONTHEIM in
hist. dipl. Treuirens. tom. I. p. 312.

g) vid. *CAROLI DV FRESNE* *Glossar.* tom. III. p. 119. et *tom.* IV.
p. 1134.

h) vid. *CHRISTOPH. BROWERI* *annal. Treuirens.* lib. XIII. tom. II. p. 16.

§. IX.

Primatus Archiepiscoporum Colonienfium.

Dubitatum a nonnullis est, vtrum inter Germaniae primates iure connumerentur Archiepiscopi Colonienfes. a) Si *primatis* nomine venit, vt venire pro habitu istorum tempore solet, b) Archiepiscopus, simplices archiepiscopos dignitate antecedens, et nemini, nisi Pontifici, *immediate* subiectus, cui quamquam nulli alii archiepiscopi pareant, ipse tamen nulli alii, vel metropolitano vel primati, subiectus est: Colonienfi Archipraefuli, non minori iure ac Moguntino, locus inter Germaniae primates est reliquendus. Praeter iura honorifica, §. ant.

ex-

a) Sententiam suam suspendit BERNH. a MALLINKROT de Archicancell. c. IV. p. 228. Conf. PHIL. EBERH. ZECH de orig. indole et iur. primat. Germ. c. II. §. 9. et ill. IO. IAC. MASCOVIUS de primat. metrop. et episc. Germ. §. 34.

b) Non de primatibus, in sensu *eminenti* acceptis, sermo est, qui plures regunt archiepiscopos, pluresque provincias ecclesiasticas, sed de primatibus posterioris generis, quos ex vsu imperii Franciei describit HINC. MARVS Rhemensis in opusculo ad Hincmarum Laudensem cap. 17. tom. I. Oper. p. 441. canonum auctoritate asserens, eosdem metropolitanos primates esse singularum prouinciarum, qui ex antiqua consuetudine et apostolica traditione secundum sacros Nicenos canones et conuocare synodos et ordinare episcopos et ordinari ab prouincialibus episcopis sine CUIVSQVAM ALTERIVS PRIMATIS interrogacione possint et disponere regulariter quasque per suas prouincias queunt. - - - Illi autem archiepiscopi vel metropolitani, qui haec sine consensu primatis non possunt exequi, archiepiscopi tantum vel metropolitani habentur.

ant. exposita, HERMANNO Coloniensi Archiepiscopo, Leo PP. IX. A. 1052. confirmavit, quod anteriorum pontificum priuilegiis competierat, *ius primae sedis post pontificem* vel eius a latere legatum, vbi Synodus infra ipsius prouinciae limites haberetur, nec non *ius inaugurandi Imperatorem*, quod solet in plerisque regnis penes primates esse, eamque *immedietatem*, qua primati nulli, sed *sedis pontificiae* proxime subesset Archiepiscopus. Verba priuilegii papalis sunt: *c) postea auctoritatem et honorem, quem ecclesia hactenus habuit, tam inter alios quam a suis, confirmamus clypeo apostolicae protectionis, vt si quando synodus infra tuam dioecesin aut praesente huius primae sedis archiepiscopo aut Legato, ab eius latere directo, fuerit aggregata, PRIOREM quidem locum POST IPSVM Rector eius obtineat, in proferenda canonum auctoritate prior existat.*
- - - *Regiam consecrationem infra limites dioeceseos faciendam potestatis apostolicae munimine ei corroboramus*
- - - *ita sicut neminem co-Archiepiscoporum tibi subiiciamus, ita sub nullo primatu te agi decreuimus, salua nobis in Te sicut in ceteris archiepiscopis, quae iure debentur apostolicae subiectionis auctoritate.* Itaque ex primae sedis post Pontificem honore, quo hactenus Archiepiscopus Coloniensis distinctus fuerat, et ex agni-

ta

c) vid. BULLARIUM M. Rom. tom. IX. p. 1. f.)

D

ta a cuiuslibet Primatis iuribus *immunitate*, ea dignatione eminuit Praesul, quae efficit Primatis dignitatem. *Primum* aperte eidem seculo XII. tribuit RVPERTVS, *Coenobii Tuitiensis*, ex regione Coloniae Agrippinae siti, abbas in *commentariis de diuinis officiis* c. 27. anno 1111. conscriptis, qui, *Primum*, inquit, *Colonia metropolis obtinuit, ea maxime causa, quia Crescens praedictus Coloniae quoque apostolicam verbi Dei visitationem primus intulit.* Ceterum ista primatialis dignitatis praerogatiua non demum nata est sec. XI. quo eandem a Leone PP. IX. recognitam esse vidimus, sed eius iam seculo X. idoneum extat argumentum. Ex quo sub Carolo M. in Germania secunda restaurata est metropolis Coloniensis, nullius Primatis auctoritatem agnouit, non minus ac *Moguntina* metropolis in Germania prima, et *Treuirensis* in prouincia Belgica. IOANNES PP. XIII. *Primum* Adalberto Archiepiscopo Magdeburgensi A. 968. largiturus, eadem *Moguntinae, Treuirensis, et Coloniensis* sedis iura esse agnouit, quibus donabat, *Magdeburgensem.* Ait: d) *Te tuosque successores et ecclesiam tuam omnium ecclesiarum, archiepiscoporum et episcoporum, qui in Germania sunt ordinati, in sedendo,*

— iurgs x3 19 — *in*
 d) Tabulas pontificis exhibet IO. PETR. DE LUDEWIG *de Primatu Germ. Magd. Arch. c. II. §. 7. tom. II. oper. Misc. p. 786, et LYNIG in spicit. eccles. R. I. Forst. Anh. p. 16.*

in iudicando, in confirmando, in subscribendo, in sententiis dandis, omnique ordine ecclesiastico Primatum habere volumus. Eorum vero, qui sunt in Gallia, item MOGVNCIACENSI, TREVIRENSI et COLONIENSI ecclesiae in omnibus parem honorem et similem vigorem praesenti privilegio confirmamus. Quem Archiepiscopo Magdeburgensi inter simplices Germaniae archiepiscopos nunc demum conferebat, eum tribus istis archiepiscopis, in eisque nominatim Colonienfi, confirmat Primatus honorem, ne horum iuribus et dignitatibus nova primatus Magdeburgici institutione quidquam detraheretur. Tandem eadem honorifica primatialis dignitatis iura ecclesiae Colonienfi, prout privilegio Leonis PP. IX. continentur, A. 1151. ab Eugenio PP. III. et A. 1179. ab Alexandro PP. III. e) confirmata sunt. Vti vero iam olim primum post Pontificem locum in prouincia sua tuiti sunt Colonienfes Archiepiscopi; ita deinceps vicaria Pontificis iura exercuerunt *Iure Legationis* Pontificiae, quae Arnolde, Colonienfi Archiepiscopo ex privilegio INNOCENTII PP. IV. f) obuenuit, et deinde ad posteros continuata locum fecit dignitati

D 2

Legati

- a) Bullas Pontificum exhibet LVNIG. l. c. P. I. Forst. p. 332. et 336.
f) quod exhibet LVNIG. in spicileg. eccl. Cont. I. p. 254. Inde CONRADVS, Colonienfis Archiepiscopus, in tabulis de a. 1250. apud Dn. DE GVDENVS in Cod. dipl. tom. III. p. 1176. primus se scribit *Apostolicae Sedis legatum*.

Legati Nati Sedis apostolicae, qua hodiernum exornantur Archiepiscopi Colonienfes.

§. X.

Metropolis Colonienfis primatui Treuirensi numquam subiecta.

Apparet exinde, quid tribuendum fit opinioni Viri Rev. NIC. AB HONTHEIM, a) *primatus Treuirensis iura eo aeuo producta esse existimantis in archidioecesi Colonienfem.* Non nisi Galliae Belgicae primatum Euerhardo Treuirensi Archiepiscopo a. 1049. tribuit LEO PP. IX, idem pontifex, qui quadriennio post A. 1052. HERMANNO, Archiepiscopo Colonienfi, ius primae sedis post pontificem in synodo prouinciali nec non immunitatem ab omni cuiuslibet primatis iure confirmauerat. Qui fieri potuit, vt Treuirensis auctoritatem agnosceret Colonienfis, ipse in pari cum illo dignitate constitutus, nec vlli primati subiectus. Dabimus, quod vrget, vir doctus, Hildebrandum, Leonis IX. in Germania legatum, Eberhardo Treuirensi, primatus confirmationem petenti, omnibus viribus restitisse in ecclesiae Colonienfis fauorem. Sed quae inde consecutio, ideo Treuirensi subiectam videri Colonienfem ecclesiam quod Hildebrandi contradictio non impediuerit Primatus con-

a) in historia Treuirensi diplomat. tom. I. p. 345. et p. 386. not. a

concessionem? Principio de quo speciatim tum a-
ctum grauiterque disputatum fuerit, non con-
stat. De sola primatus Treuirensis, istis tempori-
bus antiquioris, confirmatione vix oriri poterat con-
tentio, facilius de *limitibus primatus* plus iusto produ-
ctis, quibus forte Coloniensem prouinciam comple-
cti cupiebat Treuirensis archiepiscopus. Deinde *non*
frustra pro iuribus Coloniensis ecclesiae, aduersus con-
natus Praefulis Treuirensis tuendis, laborasse Hilde-
brandum, non modo ex eo colligitur, quod istius
studii, pro ecclesia Coloniensi interpositi, memoriam
apud Annonem II. antistitem Coloniensem A. 1074.
renouauerit Hildebrandus, tum Pontifex *b*), verum
etiam ex tabulis Leonis PP. IX. pro Coloniensi A.
1052. datis manifesto apparet, quippe quibus con-
firmata est ecclesiae Coloniensis aduersus cuiuslibet
Primatis praetensa iura auctoritas. Instat porro Vir
Doctus, primatum Treuirensis per *Galliam Belgi-*
cam constitutum esse, Galliae Belgicae partem vero
constituere archidioecesim Coloniensem. Sed ob-
seruandum, quod ipse agnoscit, Galliam Belgicam
vel *generali* significatu denotare *uniuersam Belgicam*
complectentem Belgicam primam et secundam, ac
Germaniam primam et secundam, seu praeter Tre-
uiren-

b) Literas Gregorii VII. habet LVNIG in spicil. eccles. P. I. Fortf. p. 330.

uirenses et Remenses, Moguntinam et Coloniensem metropoles, vel *strictim* acceptam designare illius partem, a Germania prima et secunda distinctam. Non nisi in *ultimo significato* accipi potest Treuirensis per Galliam Belgicam primatus. Principio enim, quae de sede Treuirensi referuntur ad Galliam Belgicam, *strictim* acceptam, cuius *metropolis* Treuiris erat, proprie quadrat: maxime cum ista generalis Galliae Belgicae appellatio, Germaniam primam et secundam complectens seculo XI. vix perseverauerit, siquidem regno Lotharingiae, sec. X. cum Imperio Germanico unito, noua inualuit in Lotharingiam superiorem, quae Treuirenses Argentinensem Metensem Tullensem Virdunensem dioeceses, et Lotharingiam inferiorem, quae Coloniensem Ultraiectinam Leodiensem aliasque dioeceses complectebatur. Postea inde a noua ecclesiarum sub CAROLO M. facta ordinatione ne vllius quidem iuris primatialis a Treuirensi, in ecclesiam *Moguntinam* vel *Coloniensem* exerciti, aliquot extat vestigium. Vtraque ecclesia, *Moguntina* et *Coloniensis*, pari et eadem dignitate in Germania *prima* ac *secunda* eminuit, e) qua claruit Treuirensis in Belgica, *strictim* accepta. Denique rescripta papalia, Treuirenses Primatum concernentia, dignitatem Archiepiscopo Treuirensi tribuunt,

e) Eaedem rationes militant pro *Moguntina* *Provincia*, Primatui Treuirensi
NON

buunt, non auctoritatem in vllum Germaniae archiepiscopum. IOANNES PP. XIII. ius primae sedis ei post Pontificem in synodo cum aliis praerogatiuis tribuit A. 969. Benedictus PP. VII. iura quaedam honorifica addit A. 975. d) Denique Leo PP. IX. iura primatus per Galliam Belgicam in tabulis supra excitatis confirmans, priuilegia Ioannis XIII. et Benedicti se confirmare dicit. In nullo horum priuilegiorum vel aliquis Germaniae Metropolitanus Treuirensi Archiepiscopo subiectus est.

§. XI.

De Archiepiscopis Colou. olim Cardinalibus ad titulum S. Ioannis ante portam latinam.

Non praetermittenda sunt singularia quaedam ornamenta, quae continet bulla LEONIS PP. IX. antea excitata, a) videlicet honor *purpurae et archicancellarii*

non subiecta, quam subiectam esse censuit auctor histor. dipl. Treuirensis l. c. Rem conficit priuilegium BENEDICTI PP. VII. Willegiso 2. 975. datum, quod primus publici iuris fecit Gener. Dn. DE GVDE. NVS in Codice diplomar. tom. I. p. 10. Seruata duntaxat priuilegiorum tuorum integritate, quo in tota Germania et Gallia post summum culmen pontificis in omnibus ecclesiasticis negotiis, id est, in rege consecrando et synodo habenda ceteris omnibus tam Archiepiscopis quam et episcopis apostolica auctoritate, sicut iustum et rectum esse videtur, praemineas, vel forte, praemicas.

a) vid. vtrumque priuilegium in *hist. dipl. Treuir. tom. I. p. 305. et p. 312.*

b) Bullae Leonis PP. IX. primam mentionem iniecit GELENIVS de magnitud.

cancellarii Sedis Apostolicae dignitas. Confirmamus quoque, inquit Pontifex, tibi per hanc praeceptionis nostrae paginam sanctae et apostolicae sedis Cancellaturam, et ecclesiam Ioannis Euangelistae ante portam Latinam: ut te Petrus Cancellarium habeat, Ioannes hospitium praebet. HERMANNO A. 1052. datum est hoc priuilegium totius gentis nobilissimo et reuerendissimo Archiepiscopo, prout eum Wibertus appellat: namque Pontificem in itinere, in Germaniam suscepto, suis meritis eoque honore, quo eundem Coloniae humanissime excepit, sibi obnoxium reddiderat. Meminit eiusdem priuilegii WIBERTVS h); *Suscipitur a totius gentis nobilissimo atque reuerendissimo Herimanno apud Coloniā, cuius petitu concessit Dn. Papa hoc priuilegium Sedi ecclesiae Coloniensis, ut ad altare S. Petri VII. presbyteri cardinales quotidie diuinum celebrarent officium in Sandaliis. Dedit ei quoque officium Cancellarii S. Romanae sedis eiusque successoribus, tribuens illi*

Coloniae lib. III. Syn. I. §. 2. p. 225. ab eoque Pontifice binas bullas eiusdem argumenti alteram anno pontificatus sui primo a 1049. alteram anno Pontificatus quarto datas esse refert, sed neutram exhibuit. Posterioris fragmenta, secum a Gelenio communicata dedit MALLINCKROT de archicancell. P. II. c. 5. p. 275. Denique integram bullam de a. 1052. Oper. hist. diplomat. inseruit AVB. MIRAENS tom. II. p. 1131. ex eoque repetita est in BVLLARIO M. tom. IX. p. 1. f)

h) in vita Leonis IX. lib. 2. c. 4. quam tom. III. scrips. ver. ital. inseruit LVD. ANT. MVRATORIUS p. 294.

illi ecclesiam S. Ioannis ante Portam latinam. Ecclesiam S. Ioannis eidem tribuens, quae est in numero titularum cardinalitiorum c), eum purpurae honore distinxit. Observauit Aegidius Gelenius Archiepiscopum Colonientem d) factum esse perpetuum et velut hereditarium sedis apostolicae Cardinalem. Gelenium quoque in eo occupatum fuisse, auctor est Bernardus Mallinkrot, e) vt documentorum auctoritate ostenderet, hereditario quasi iure et perpetuo privilegio, purpuram annexam fuisse archiepiscopali dignitati. Sed lucem non adspexit illud Gelenii opus, et nondum edita sunt, ex quibus haec causa satis instrui possit documenta.

§. XII.

De Archiepiscoporum Colonensium archicancellariatu apud sedem Apostolicam.

Altera erat archicancellarii sedis Pontificiae dignitas,

c) Existimauit ONVPHRIVS PANVINIVS de *Episcopat. et diaconis Cardinali*. p. 21. titulum S. Ioannis demum a. 1517. erectum esse. Onuphrio Leonis IX. diploma ignoratum fuisse iam suspicatus est BERN MALLINCKROT de *Archicanc.* p. 281. Et constat omnino ecclesiam S. Joannis iam sec. XI. inter titulos Cardinalitios redactam fuisse, iniquidem Gratianus, qui sub nomine GREGORII VI. a. 1044. Pontifex factus est, Cardinalis fuit S. Joannis ante portam latinam. Vid. ANT. PAGO in *Breniar. gestor. Pontif. rom.* I. p. 503. et CIACONIUM in *vita Pontif. et Card. rom.* I. p. 781.

d) l. c. lib. III. *Synt.* I. §. 2. p. 225.

e) l. c. in not. p. 281.

tas, quae tamen Colonienſibus Archiepiſcopis noni-
demum data eſt bulla LEONIS PP. IX. prout viſum
eſt BERNARDO MALLINCKROT, *a)* et *Abbati*
Gottwicenſi, b) ſed tantum *confirmata*. Ex iis, qui
Hermannum anteeſſerunt archiepiſcopi Colonienſes,
munere Cancellarii apud BENEDICTVM PP. VIII.
functus eſt PILGRIMVS, qui ab A. 1021. vsque
ad A. 1036, quo ei Hermannus ſucceſſit, ſedi Co-
lonienſi praefuit. *c)* Subſcripſit bullae Benedicti
PP. VIII. de a. 1024. *a)* ſub formula: *data VI. Id.*
febr. per manum Piligrimi, Colonienſis archiepiſcopi & bi-
bliothecarii S. Sedis apoſtolicae, qui vicem Benedicto com-
miſit Episcopo. Bibliothecarius vocatur Pilgrimus, vo-
ce in curia Romana recepta, Cancellarium deno-
tante: ſolebant enim Cancellarii olim pontificiae bi-
bliotheca curam ſimul ſubire. Deinde vices ſuas Bene-
dicto commiſſe dicitur Pilgrimus. Solenne vide-
licet erat Archiepiſcopis Colonienſibus, ob *abſen-*
tiam ab Vrbe in officio exequendo impeditis, vel
vices *committere* alteri, vel pati, vt Cancellarius
conſtitutus *vices eorum ſubiret*; id quod ſub honori-
fica eorum compellatione et ſub formula, vice ar-
chi-

a) in tr. de archicancell. c. v. p. 235.

b) in Prodrōmo Chronici Gottwicenſis tom. II. p. 272.

c) vid. LAMBERTVS *Schaffnab. ad a. 1021, et ad a. 1036.*

d) apud IO. FRID. SCHANNATVM in *hiſt. Fuldenſ. Cod. Prob. n. XLIII.*
p. 155.

chicancellarii et Archiepiscopi Colonienſis factum eſt. Perſtitit in eodem officio Piligrinus ſub IOANNE PP. XIX. quo Pontifice ſubſcripſit binis bullis menſe Ianuarii A. 1026. datis, apud MABILLO-
NIVM *e*) et VGHELLVM *f*). Piligrimo in eodem munere ſucceſſit HERMANNVS, antea laudatus. Plures ipſius ſubſcriptiones, bullis Leonis PP. IX. ſub ſingulis fere *Pontificatus ipſius* annis factae, euincunt continuatam ſub ipſo archicancellarii dignitatem *g*). Anno quarto Pontificatus Leonis, hoc eſt anno 1052 recognouit idem priuilegium, quo ipſi Pontifex confirmauit Archicancellarii officium *h*):
Data nonis Maii per manus Friderici diaconi S. Romanae eccleſiae Bibliothecarii atque Cancellarii, vice Domini

HER-

e) in museo Italico tom. II. p. 157. vbi vice Peregrini, h. e. Piligrini, Colonienſis archiepiscopi bibliothecarii S. Apoſtolicae Sedis ſubſcripſit Benedictus, cui eundem vices commiſſiſſe vidimus.

f) in Italia Sacra tom. I. edit. Coleti p. 97.

g) CIACONIVS in *hiſt. Pontif. & Cardinal. tom. I. p. 806.* ab anno Pontificatus Leonis ſecundo refert Fridericum Diaconum Cardinalem bibliothecarium et Cancellarium vices Hermanni archicancellarii et archiepiscopi Colonienſis ſuſtinuiſſe. Et in hunc modum conceptae ſunt ſubſcriptiones Anno III. Pontificatus Leonis, hoc eſt, anno 1051. apud FERD. VGHELLVM in *Ital. Sacra tom. I. p. 805. et tom. VII. p. 380.* et in CORN. MARGARINI *bullario Caſanenſi tom. II. p. 88.* vbi anno IV. Pontificatus refertur ſubſcriptio vice Hermanni archicancellarii VII. Id Mart. a. 1152. ideoque duobus menſibus ante facta, quam Herman-
no per bullam Leonis, *nonis Maii. a. 1152* datam, confirmata eſt archicancellarii dignitas.

h) apud AVB. MIRAEVN l. c. tom. II. p. 1431.

HERMANNI, ARCHICANCELLARII *et* Colonien-
 sis Archiepiscopi A. Dni millesimo quinquagesimo secundo
 Leonis PP. IV. *indict.* V. Ipsa subscriptio illustrat sen-
 tentiam priuilegii, videlicet appellatione *cancellatu-*
rae, quae occurrit in verbis priuilegii, §. ant. propo-
 sitis, designari *archicancellarii* dignitatem: eamque
 hoc ipso tempore, quo eadem iam praeditus erat
 Hermannus, a Leone tantum *confirmatam* esse, prout
 et ipse in verbis priuilegii declarat *i*). Ceterum
 hanc dignitatem non personae Hermanni, sed
 omnibus archiepiscopis Coloniensibus datam, & ec-
 clesiae Coloniensi annexam esse, idque priuilegium
 ideo non personale sed perpetuum fuisse, ex eo intel-
 ligitur, quod Leo maiorum suorum priuilegia ec-
 clesiae Coloniensi data se confirmaturum declarat.
 Ait: *quia postulasti a Romana sede confirmari priuilegia,*
quae ab antecessoribus nostris sunt tuae ecclesiae concessa:
uisum nobis fuit honestum, et ecclesiae necessarium, petiti-
oni tuae consentire. Mox addit: *confirmamus quoque tibi*
per hanc praeceptionis nostrae paginam Sanctae et Aposto-
licae sedis Cancellaturam, videlicet dignitatem, qua ab
 ipsius maioribus donati erant Hermanni, archiepi-
 sco-

*) Vid. §. ant. Post confirmatum honorem Hermannus subscripsit variis bul-
 lis apud VGHELLVM *l. c. rom.* 1. p. 450. et 1362. *rom.* V. p. 1217. *rom.*
 VIII. p. 79. et apud Dn. de GVDENVS *in Cod. dipl. rom.* L. N. XI.
 p. 20.

scopi, Antecessores. Inde Wibertus, Leonis coaeuus, ipsius concessionis sententiam ita recenset, ut datum illud priuilegium esse Hermanno *eiusque successoribus* referat. Qui Hermanno in Archiepiscopatu successit, Anno archicancellariatu apud Victorem PP. II. functus est, teste bulla pro ecclesia Fuldensi a. 1057. data, nomine eius sic recognita, k) Datum V. Id. febr. per manus Aribonis vice Annonis S. Romanae et apostolicae sedis Archicancellarii et Coloniensis Archiepiscopi. Anno III. Papae Victoris II. Idem officium obiit apud Alexandrum PP. II. cuius bullae pro ecclesia Fuldensi A. 1064. sic subscripsit l). Datum per Manus Petri S. Rom. ecclesiae subdiaconi et Vice Domini Annonis Coloniensis Archiepiscopi, CANCELLARII in Lateranensi Palatio. Bibliothecarius vocatur in subscriptione bullae Alexandri PP. II. de a. 1071. m) Datum in castro Casino die Cal. Oct. per manus Petri S. Rom. ecclesiae subdiaconi atque Vice Domini Annonis Coloniensis archiepiscopi et Bibliothecarii. Ex quibus omnibus illud obseruamus, Bibliothecarii, Cancellarii, et archicancellarii titulos promiscue subinde usurpari, quamquam archicancellarii titulus datus sit ut plurimum archiepiscopo Coloniensi, idque vel ob archiepiscopale ipsius Cancellarii decus, vel quod imitati

E 3

sunt

k) apud SCHANNATVM in *hiss. Fuld. Cod. dipl. n. L. p. 166.*l) *ibid. n. LI. p. 167.*m) in MARGARINI *Bullario Casinensi tom. II. p. 103*

sint pontifices eminentem archicancellarii Sacri Romani imperii dignitatem, cui aequiparari coepit archicancellarii in Lateranensi Palatio dignitas. Effecit tandem Archiepiscoporum a curia Romana *absentia*, quod in subscriptionibus non semper servata sit illa solennitas, sed in iisdem praetermissa sit archicancellarii memoria: id quod ex eadem absentiae ratione iis ipsis temporibus subinde contigit, quibus passim in subscriptionibus archicancellarii et eius vicem gerentis cancellarii mentio iniicitur. Memoriam archicancellariatus seculo XII. renouavit Fridericus, Archiepiscopus Coloniensis, Bullae Paschalis PP. II. pro ecclesia Bambergensi de A. I I I I. ita subscribens: n) *Datum Romae in insula Lycaonia per manum Ioannis S. Rom. ecclesiae Diaconi Cardinalis ac Bibliothecarii vice Domini Friderici Archicancellarii et Coloniensis Archiepiscopi &c.* Ceterum in perpetuam velut istius archicancellariatus memoriam illud inualuisse videtur, quod, qui in curia Romana officio Cancellarii defungebantur, deinceps *Vicecancellarii* dicerentur, velut vices gerentes archicancellarii Coloniensis, in officii executione ob absentiam impediti. o) Quam coniecturam et illud adiuuat, quod *Fridericum*, Cancellarium, qui vice Hermanni Archicancellarii

n) apud ECCARDVM in *corp. hist. tom. I. p. 234.*

o) vid. SCHANNATI *archiv. Fuld. vindicat. p. 33.*

cancellarii et archiepiscopi Colonienſis bullas papales ſaepeius recognouit, *Vicecancellarium* ſe primum a. 1053. ſubſcripiſſe obſeruet IOANNES CIAMPINVS p).

§. XIII.

Archicancellariatus Italiae Archiepiſcopis Colonienſibus nondum delatus ſub Ottone M.

Tot ornamentis eccleſiaſticis diſtincti archiepſcopi Colonienſes, non minus *negotius imperii* procurandis expediendisque admoti, ampliffimam dignitatem *Sacri Romani Imperii archicancellarii per Italiam* ſedi ſuae perpetuam acquiſuerunt. Huius origineſ exponentes, illud non praetermittimus, eo tempore, quo nondum certae ſedi affixa ſed ambulatoria erat dignitas archicancellarii per Germaniam, eodem ſubinde ampliffimo munere functos eſſe Antiftites Colonienſes. Carolingorum Imperatorum aulas non luſtrabimus, ſubſiſtentes in Ottonis M. aetate, qua archicancellariatus *Italiae* origineſ nonnulli ſibi deprehendiſſe videntur, nos archicancellariatu *per Germaniam* functos eſſe Archiepiſcopos Colonienſes contendimus. Ex quo Italiae regnum iunctum eſt Imperio Germanico, morem vetuſtum ad-

p) in tr. de Romanae eccleſiae vicecancellario illiusque munere auſtoris. et poteſt. cap. 1. p. 24. 25. ed. Romae 1697.

adhuc seruauit Otto I. vt scriniis Italiae *episcopos Italiae* praeficeret archicancellarios curam negotiorum Italiae ibidem expediendorum subituros, praesertim vbi praesens erat Imperator. *Germaniae* scriniis praerant S. R. I. archicancellarius, in iisque expediebantur omnia, quaecumque non modo Germaniae sed et Italiae res concernebant; a) idemque eo tempore pro imperatorum arbitratu observatum est, siue intra Germaniae fines subsisterent Germanica scrinia, siue in Italiam, imperatore vna cum archicancellario iter illuc suscipiente, transferrentur. b) Sub Ottonis M. plures archiepiscopi eodem tempore Cancellis augustalibus praefuerunt, in iisque BRUNO, Imperatoris frater, Coloniensis archiepiscopus. Ad sedem archiepiscopalem a. 953. admotus per omne tempus vsque ad obitum, qui a. 965. contigit, archicancellarii munere functus est in expediendis *imperi Germanici* negotiis, testantibus tot diplomatum, ad

a) BERN. MALLINCKROT de *archicancellar.* p. 39. *Prodromus Chronici Gorwicensis* tom. I. p. 185. Ita Veronae in Germaniae scriniis expeditum est diploma pro Corbeiensibus a. 983. Willigiso, Meguntino Archiepiscopo illud recognoscante, apud SCHATENIVM in *Annal. Paderb.* lib. IV. p. 325.

b) Multa res Magdeburgicas spectantia diplomata a Brunone recognita exhibet SAGITTARIUS in *antiquit. Magdeb.* §. 72. et seq. Conf. *Praesidis* programma, huic dissertationi annexum.

ad *res Germanicas* pertinentium, subscriptionibus. c) Itaque non fuit *regni Italiae* sed *imperii Germanici* archicancellarius: siquidem et tum Widonem Episcopum archicancellariatu in Italia functum esse constat. Quae cum ita sint, concidit SIGONIId) et qui eum sequuntur opinio, qui Brunonem archicancellarium *regni Italiae* habent, et ab eo huius dignitatis origines repetunt.

§. XIV.

Origines archicancellariatus Italiae sub Piligrimo Archiepiscopo et eius successoribus.

Quaemadmodum archicancellariatus Germaniae sedi Moguntinae ab initio non lege quadam, sed *consuetudine Imperii*, adscriptus est, cum inde ab exitu seculi X. hoc archiofficio obierint Archiepiscopi Moguntini: ita perinde se res habuit in *archicancellariatu Regni Italici*, archiepiscopis Colonienfibus ipsa velut successione, et inde *enata imperii consuetudine* inde a primitiis *seculi XI.* acquisito. Illud vero ex ipsa Colonienfium antistitum, eodem amplissimo munere defungentium, successione perspi-

c) vid. MALLINCKROT l. c. p. 40.

d) de regno Italiae lib. VII. p. 176. et V. C. IO. FRID. IOACHIM de archicancell. Archiepiscopi Colon. per Ital. §. 7.

cere iuuabit. Qui post Brunonem sub Ottonibus et sub Henrico II. sedi Colonienſi praefuerunt *Volmarus, Gero, Warinus, Evergerus, Heribertus*, archiepiscopi Colonienſes, hos illud archiofficium vel in Germania vel in Italia obiisse, nullo idoneo argumento constat. Scriniiſ Italiciſ tum adhuc praecerant *Italiae episcopi*. Sub HENRICO Imp. II. inuauit, vt eisdem praeficerentur *Germaniae episcopi*, quos inter primum deprehendimus, qui imperatori in deliciis erat, *EBERHARDVM, Bambergensem Episcopum a)*. Hunc eo munere adhuc A. 1023. functum esse, docet diploma Henrici II. pro monasterio Casinensi, quod *Theodoricus cancellarius vice EBERHARDI episcopi et Archicancellarii notauit. b)* Sed deinceps Im-

a) De eius archicancellariatu luculenter egit IO. MABILLON *Annal. Benedicti. tom. IV. lib. 53. n. 67. p. 234.*

b) apud ERASMVM GATTOLA in *accessionibus ad hist. Casinens. P. I. p. 121.* Quam vitiose subinde apud Italos in ipsis scriniis a notariis expressa sint Germanorum nomina, *Eberhardi Bambergensis* exemplo docemur, etius nomen in subscriptione diplomatis de a. 1022. *ibid. p. 120.* ita corrupte effertur: *Theodoricus cancellarius vice Ebbonis Papendegressi Episcopi et archicancellarii recognouit.* Idem Eberhardus in VGHELLI *Ital. sacra tom. VIII. p. 76.* Erhardus Papabregiensis episcopus in subscriptione a Notario corrupte scriptus est. Est et aliud diploma Henrici II. pro monasterio Fructuariensi in SAM. GVICHENON *bibl. Sebustiana* apud HOFFMANNVM in *docum. inedit. tom. I. cent. 11. n. 78. p. 306.* ubi Hugo Cancellarius *vice Heliberardi* recognouit, qui non alius est quam Eberhardus Bambergensis.

Imperatores archicancellariatus *per Italiam* eamdem, ac *per Germaniam*, auctoritatem et dignitatem esse cupientes, eundem demandarunt *Germaniae Archiepiscopis*. Primus est PILGRIMVS, archiepiscopus Colonienſis, quem Cancellis Italiae praefuisse, diplomata CONRADI Imp. II. de A. 1031. 1033. 1035. et 1036. ipsius, ceu archicancellarii, vice recognita, testantur *c*). Cum Piligrimus iam A. 1026. *archicancellarii* officium apud *Sedis Romanam* obierit: ceu supra §. XII. ostendimus: de eo verisimili ratione obseruare licet illud, quod de eius successore Hermanno obseruauit GYNDLINGIVS, *d*) videlicet dignitatem archicancellarii Sedis Romanae Piligrimo suppeditasse occasionem, qua sibi S. R. I. archicancellariatum *per Italiam* apud CONRADVM Salicum comparauerit. Idem archiofficium apud eundem imperatorem obiit Piligrimi in sede Colonienſi successor, HERMANNVS, eodemque per omne vitae tempus etiam apud HENRICVM Imp. III. functus est. Extant diplomata CONRADI II. pro *ecclesia Mantuana* de a. 1037. *e*) eiusdem *consti-*

F 2

TU-

c) Vid. diplom. Conradi II, pro ecclesia Bellunensi de a. 1031. apud VGHELLVM *Ital. Sacr. tom. V. p. 149.* eiusdem diploma de a. 1033. pro monasterio Ticinensi apud LVD. ANT. MYRATORIVM *antiquit. Italic. tom. I. p. 596.* et bina diplomata pro ecclesia Parmensi de a. 1035. et 1036. apud VGHELLVM *loc. cit. tom. II. p. 165. et 166.*

d) in Gundlingianis P. XVII. *obs. 2. p. 178.*

e) apud MYRATORIVM *antiquit. Italic. tom. I. p. 611.*

tutio de feudis de eodem anno, *f*) eiusdem diplomam pro ecclesia Taurinensi de A. 1038. *g*) et pro Episcopis *Mutinensibus* de eodem anno, *h*) nec non diplomata et *Henrici* Imp. III. pro monasterio *Casimensi* de A. 1045. 1048. et 1055. *i*) nec non pro ecclesia Veronenſi de A. 1047. et 1055. *l*) vice Hermanni archicancellarii recognita. A. 1056. ſucceſſorem in archiepiscopali dignitate habuit *Annonem*, *m*), eundemque in archicancellariatu, praefulem ſatis celebrem

f) *ibid.* I. c. p. 610.

g) in SAM. GVICHENON *bibl. Sebuse. apud Hoffmannum l. c. tom. I. cent. I. n. 93. p. 170.*

h) apud MVRA TORIVM *l. c. p. 446.*

i) in CORNEL. MARGARINI *bullario Casimensi tom. II. N. LXXXIX. p. 81. N. XC. p. 96. N. XCI. p. 97.*

l) apud VGHELLVM *l. c. tom. V. p. 757. et 764. Conf. privilegium HENRICI III. Canonici ecclesiae Patavinae a. 1047. concessum apud MVRA TORIVM *loc. cit. p. 1002.**

m) Obitus Hermanni ad III. Id. febr. a. 1055. non recte refertur in SAM. MARTHANI *Gallia Chris. tom. III. p. 660.* Namque aliud docent excitata diplomata mense Aprilis et Novembr. a. 1055. ab eodem adhuc recognita apud *Margarinum* p. 97. et *Vghellum* p. 764. et aliud diploma *Henrici II. de d. XIV. Kal. Mai. 1055.* vice Hermanni archicancellarii recognitum in *Guichenon bibl. Sebuse. Cent. II. n. LXXIV. p. 301.* Ait auctor vitae *Marbilais* apud *Leibnitium* scrips. *Brunsv. tom. I. p. 322.* Anno dominicae incarnationis millesimo quinquagesimo sexto defuncto pio archipraefule Hermanno, successit ei in episcopatu vir venerabilis Anno, qui quamquam sanctae religionis approbatus cultor fuisset, interdum tamen propriis plus arbitratus, quam iustitiae cultus tenax,

brem ob regni Germanici rerumque gerendarum administrationem ipsi sub Henrico IV., impubere adhuc, commendatam. Eundem, non minus ac ipsius antecessorem Hermannum, inter sedis Pontificiae archicancellarios vidimus. Henricus Imp. IV. ipsum archicancellarium appellat in diplomate pro monasterio Fructuariensi de a. 1070. n) quod se dedisse profitetur *per interventum piissimae matris Agnetis Augustae imperatricis et Annonis, Colonienfis Archiepiscopi et Archicancellarii*. Scriptorum Italiae vero eum praefuisse patet ex diplomate Henrici IV. pro eodem monasterio, o) et alio de a. 1073. pro monasterio Florentiae sito, p) cuius subscriptio est: *Ego Gre-*

n) in GUICHENON. *bibl. Sebust.* apud Hoffmannum l. c. cent. I. n. LXXIV, p. 136.

o) *ibid.* cent. II. n. LXXVI, p. 304. Sub primitiis archiepiscopatus ipsius A. 1058. occurrit diploma HENRICI IV. pro ecclesia Cremonensi apud VGHELLUM l. c. tom. IV. p. 597. vice HANNONIS archicancellarii recognitum, quem non alium quam ANNONEM Archiepiscopum Coloniensem esse, facile intelligitur.

p) in MARGARINI *Bullar. Cosm.* tom. II. n. CXI. p. 106. Singularis est subscriptio in privilegio Conradi Salici pro monasterio Fructuariensi, apud GVICHENONIVM l. c. N. LXXV. p. 302. *Hugo cancellarius vice Domini Annonis, Archi in Italia cancellarii recognoui*. A more eius acui recedit, dignitati archicancellarii apponere titulum *Italicae*. Ipsa charta, quae sine die et consule est, ideo pro supposititia habendat quod Anno archicancellariatu apud Conradum II. defungi non potueri, Conrado iam a. 1039. defuncto et Annone a. 1056. ad archiepiscopatum euecto.

Gregorius Vercellensis episcopus et cancellarius vice Domini Annonis Archicancellarii, Coloniensis Archiepiscopi, recognoui. Hildolfus, proximus annonis successor, quamquam non longaeuus, cum per tres tantum annos ab A. 1076. sedi Coloniensi praefuerit, archicancellariatu tamen Italiae sub Henrico IV. functus est; quod auctori *Prodromi Chronici Gotwicensis* aliisque non obseruatum esse deprehendimus. Superest diploma Henrici IV. pro monasterio Papiensi de a. 1077. q) Gregorius Vercellensis episcopus Cancellarius vice Domni Hildolfi Coloniensis archiepiscopi et Archicancellarii recognouit. Memoriam archicancellariatus Sigewini, qui Hildolfo a. 1078. successit, qq) seruat diploma Henrici IV. pro monasterio Brixienti de a. 1085. r) cuius subscriptio est: *Burhardus Cancellarius vice Siguini recognouit*; et aliud diploma eiusdem Imperatoris pro ciuitate Pisana de a. 1081. ab eodem Burcardo, Monasteriensi Episcopo, vice Sigewini archicancellarii recognitum. s) Hic non alius est, quam Sigewinus, vitiosa scriptura Sigerinus dictus, cuius nomen curatius exprimitur in diplomate Henrici

q) in *Margarini bullario Casinensi* tom. II. N. CXIV. p. 112.

qq) *Annalista Saxo* Eccardinus ad a. 1078. p. 544. supra dicto anno Hildolfus Coloniensis archiepiscopus obiit, cui Sigewinus successit.

r) apud *Margarinum* l. c. n. CXVII. p. 113.

s) in *yzbelli Ital. sacr.* tom. III. p. 366.

rici IV. pro monasterio Veronensi de a. 1084. a Sigewino recognito. *†*) Archiepiscopatum Coloniensem gessit vsque ad A. 1089. quo successorem non minus in dignitate archiepiscopali quam in archicancellariatu nactus est *Hermannum II.* *u*) De huius archicancellariatu testatur diploma *Henrici IV.* pro monasterio S. Felicis in Vicentino territorio de a. 1091. *x*) quod Ogerius Dei gratia Hyporegiensis Episcopus et Cancellarius vice Herimanni archicancellarii recognovit. Itaque sub *Henrico IV.* Imperatore quatuor archiepiscopos Colonienfes, Annonem, Hildolfum, Sigevinum, et Hermannum, prout in dignitate archiepiscopali successerunt, archicancellariatum Regni Italiae administrasse intelleximus.

§. XV.

De continuato archicancellariatu sub successoribus in sede Colonienfi.

Pergimus in recensendis archiepiscopis Colonienfibus, *Italiae archicancellariis. Friderici Archiepi-*

†) in Muratorii som. 1. antiquit. Ital. p. 740.

u) Chronicon S. Pantaleonis apud Eccardum tom. I. p. 908: Anno Domini 1089. Sigewinus Colonienfis archiepiscopus obiit et successit Herimannus, eodem tempore diues.

x) apud Margarinum l. c. N. CXX. p. 116.

scopi, qui Hermanno a. 1099. defuncto, per XXX. annos et ultra sedit, rarior est in diplomatum recognitionibus mentio. Nec tamen alium cancellis Italiae praefuisse constat; quin potius momentoso instrumento, quo HENRICVS V. ius inuestiturae a. 1122. dimisit, tum vt testis subscripsit, tum illud ipse recognouit. Subscriptio est. a) *Haec omnia acta sunt consilio et assensu principum, quorum nomina subscripta sunt, Adalbertus Moguntinus Archiepiscopus, FRIDERICVS Coloniensis Archiepiscopus, - - - Ego FRIDERICVS Coloniensis episcopus et Cancellarius recognoui.* Simplici Cancellarii perinde ac simplici Coloniensis episcopi titulo modestiae causa utitur, b) ipse illud documentum recognoscens, alio, vice ipsius subscripturo, non adhibito. De ipsius archicancellariatu Italico eo minus dubitari potest, quod ipso a. 1031. defuncto, et sede Coloniensi per aliquot tempus impedita ob scissa in noui antistitis electione inter Brunonem et Godefridum suffragia c), Norbertus, Magdeburgensis archiepiscopus, Vicarii archicancellarii partibus in expeditione Lotharii Imp. in Italia functus

a) apud BARONIVM *Annal. Eccles. tom. XII. p. 158.*

b) Nulla ergo inde, ratione archicancellariatus Italici, dubitatio nasci potest, quam mouet Praeful Gotwicensis in *Prodromo Chronici tom. I. p. 322.*

c) vid. SAMMARTHAN. *Gallia Christiana tom. III. p. 673.*

Etus sit, quas ad *Coloniensem archiepiscopum* pertinere agnitum est. Ita *Chronographus Saxo* ad. a. 1132. d) *Lotharius*, inquit, *Longobardorum fines intravit et quia Archiepiscopus Coloniensis defuit, qui iure debet esse Cancellarius in illis partibus, Norbertus Archiepiscopus Magadaburgensis huic officio deputatus est.* Vicarium illud Norberti archiofficium vix ultra annum duravit: *Bruno* enim in archiepiscopatu confirmatus, a. 1033. comes itineris *Lotharii* in Italiam factus, ipse eodem vsque ad obitum suum functus est, testantibus diplomatibus *Lotharii II.* ipsius ceu archicancellarii nomine recognitis e). Sed *Brunonem*, a. 1037. cum *Lothario Imp.* Italiam iterum profectum, ibidem circa festum Pentecostes obiisse, in eiusque locum electum esse *Hugonem*, itinere non minus in Italiam suscepto, post duos menses II. Kal. Iul. defunctum

d) apud LEIBNITIVM in *access. hist.* p. 289.

e) Vid. Privilegium *LOTHARII* pro ecclesia *S. Vincentii* in *Bergomeni* Episcopatu de a. 1033. in *VGHELLI Ital. sacr. tom. IV.* p. 453. et pro Ecclesia *Cremonensi* *ibid.* p. 602. diploma *LOTHARII* de a. 1036. pro *Canonicis S. Mariae Regiensis* ad *vicem Cancellarii Brunonis Coloniensis Archiepiscopi* recognitum *ibid.* tom. II. p. 238. et aliud pro *coenobio Brixiensi* de eodem anno, *Vice Brunonis Archicancellarii et Coloniensis Archiepiscopi* recognitum, in *MARGARINI Bullar. Casin. tom. II.* p. 150. Ex quo simul intelligitur, Cancellarii et archicancellarii titulum subinde usurpatum esse promiscue.

Etum referunt Annales, f) idque addunt, Imperatorem Lotharium in expeditione Italica adhuc occupatum, Ratisbonensem Episcopum *pro Colonienſi Archiepiscopo*, Hugone videlicet, Cancellarium instituisse. g) Praefuit ergo et Hugo Italiae cancellis, quamquam non nisi per duos menses archiepiscopatu Colonienſi functus, effecitque praefulis obitus, ut alteri demandanda esset ſcriuorum Italiae cura, qui fuit *Henricus*, Episcopus Ratisbonensis, b) cui etiam Germanici archicancellariatus spartam, per obitum

f) *Chronographus Saxo Leibnit. ad a. 1137. p. 294. Annalista Saxo-Eccardinus ad eundem A. p. 676.*

g) *Annalista Saxo l. c. p. 678. Hugo Colonienſis Archiepiscopus sanguinem sibi minui faciens, quarto die, id est, secundo Kal. Iul. obiit. Imperator autem . . . Potentiam petiit, ubi Ratisbonensem Episcopum, pro COLONIENSI ARCHIEPISCOPO, Cancellarium instituit.*

b) Superſunt quaedam diplomata ab Henrico, ceu archicancellario recognita, quorſum pertinet diploma *Lorharis* Imp. aureis caracteribus exaratum, bullaque aurea insignitum pro Monasterio Stabulensi apud EDM. MARTENE *tom. 11. Collect. ampliff. p. 98. ibi: Ego Erhardus vice Henrici Ratisbonenſis Episcopi et archicancellarii recognoui.* Alium adhuc eodem tempore Archicancellarium apud Lunigium *tom. III. spicil. eccl. p. 790.* memorari, Vderipum nomine, Vuluenſem, de eoque se nihil indagare poſſe refert Auctor *Prodromi Chr. Gotsv. p. 337.* Sed Vderipi Vuluenſis nomen corrupte et vitioſe vel a notario Italo, Germanicorum nominum ignaro, vel quod magis placet, vitioſe deſcriptum eſſe, cum et in annos regni errores irreperint, res ipſa loquitur. Certe Vderipus ille non alius eſt, quam Henricus, eoque nomine diplomatis

bitum Adalberti Archiepiscopi Moguntini vacan-
tem, demandatam esse obseruat *praesul Gotwicensis i*).

§. XVI.

*Sub Friderico I. archicancellariatu additus titulus Ita-
liae.*

Itaque inde a PILGRIMI aetate, *noeuem* antisti-
tum, in sede Coloniensi se inuicem excipientium,
exemplis apparet, ordine velut successorio delatum
illis per seculum esse archicancellariatus Italici officii-
um; quamquam res Italicae tum praesertim, vbi Impe-
ratores in Germania commorabantur, in Cancellis
Germaniae expeditae sint a Moguntino. Post Hu-
gonis fata praesulem nacta est ecclesia Coloniensis
Arnoldum virum ad omnia secularia et ecclesiastica
negotia inutilem, prout eum depingit *Otto Frising-
gensis lib. I. c. 62.* Per annos XVI. quibus sedit,
quieuit archiofficio, et fere clausa fuerunt Italiae
scrinia, siquidem Conradus Imp. III., sub quo vi-
xit,

G 2

xix,

matris Lunigiani, prout illud primus exhibet MARTENE l. c. p. 96. sub-
scriptio corrupta: Ego Eberhardus vice Vheripi Vruloensis recognoui, ita re-
stituenda est: Ego Ekehardus vice Henrici Ratisbonensis recognoui.
Quem nominamus Ekehardum Cancellarium, non minus vitiose *Ebe-
hardus* vel alibi *Eberhardus*, *Erebertus*, *Erialdus* scribitur, quem scriptio-
nis errorem non animaduertit *Auſtor Chron. Gorw.* p. 340. et 341. dum
eos, velut singulos, in numerum Italicorum Cancellariorum retulit.

2) in *Prodrome Chron. Gorwic. tom I. p. 337.*

xit, Italiam nunquam ingressus est: neque etiam
vllum alium Italiae cancellis praefuisse legimus, re-
bus Italicis in Cancellaria Germanica expeditis. a)
Nec quidquam obfuit istius temporis intercapedo
iuri ecclesiae Coloniensis. Namque *Arnoldus II.*
Cancellarii officio hactenus in Germaniae scriniis
functus, ad sacerdotium Coloniense, a 1151. euectus,
iure ecclesiae suae exercuit Italiae archicancellaria-
tum, et primus vsus est titulo archicancellarii *Italiae.*
Friderico Imp. I. 1154. in Italia agenti, comes ad-
haesit, in expediendis Italiae negotiis occupatus. b)
Extat diploma Imperatoris pro Theobaldo Veronen-
si Episcopo datum in Campo, qui vocatur Calegnus
X. Kal. Dec. 1154. c) quod *Arnoldus Coloniensis*
Archiepiscopus et Italicus Regni archicancellarius recogno-
uit. Hoc titulo eundem Arnoldum exornat Fride-
ricus I, in diplomate de a. 1155. d) quod, prout eius
Ver-

a) Exemplum est diplomatis ab Henrico Archiepiscopo Moguntino Norim-
bergae a. 1150. recogniti in VGHELLI *Ital. sacr. t. I. p. 453.* quo Con-
radus Imp. III. Presbyterum, Afculanae ecclesiae episcopum, in Ger-
maniam profectum de regalibus inuestit. Aliud exemplum est apud VG-
HELLVM tom. IV. p. 362.

b) Prima expeditio Friderici in Italiam rectius ad a. 1154. refertur auctore
CONRADO *Vespergensis in Chron. p. 292.* idque confirmat diploma Fri-
derici eo anno in Italia datum.

c) in VGHELLI *Ital. sacr. tom. I. p. 796.*

d) apud MARGARINVM in *bull. Casin. tom. II. N. CLXXVIII. p. 176.*

verba sunt, *interuentu Carissimi nostri Arnoldi Colonien-
sis Archiepiscopi Italici Regni archicancellarii* pro mona-
sterio Placentino datum est. Arnoldus a. 1057.
nactus est successorem *Fridericum*, cuius memoriam
in diplomatum inscriptionibus non occurrere notat
Praesul Gorwicensis. e) Sed contigit archicancella-
riatus Italici, ab hoc Archiepiscopo gesti, memo-
riam instaurare ex priuilegio *Friderici I. Episcopis
Vicentinis a. 1158, dato, f)*, quod *Fridericus Colon.
Archiepiscopus Archicancellarius recognouit.* Datum est
hoc diploma in altera *Friderici Barbarossae* in Ita-
liam suscepta expeditione, cui inter tot alios Prae-
sules principesque Imperii interfuit *Fridericus, Co-
loniensis.* Functiones archicancellariatus, in ista
expeditione morte eius a. 1059. interruptas, mox
continuauit *RAINALDVS*, ipse in dignitate Archi-
episcopali successor, itinere in Italiam mox inde ab e-
lectione sua in Italiam suscepto. *g)* *Fridericus I. in
sententia, in lite inter Episcopos Germaniae Bam-
bergensem et Herbipolensem a. 1160. Papiae la-
ta, h)* *Raimaldum* ob depositum Cancellarii, quod
hactenus obierat, munus vocat *Excancellarium, iam*

Ar-

e) in *Prodr. Chr. Gorw. tom. I. p. 377.*

f) apud *VGHELLVM l. c. tom. V. p. 1044.*

g) *RADEVICVS* de gestis *Friderici I. l. 2. c. 14. Chron. S. Pantaleonis ad a. 1139.*

apud *ECCARDVM tom. I. corp. hist. p. 938. 939.*

h) apud *LVNIG. spicileg. ecclesiast. tom. II. N. 26. p. 26.*

Archicancellarium in Italia et adhuc Coloniensis ecclesiae electum. Eidem documento ita subscriptus Rainaldus: Ego Rainaldus Coloniensis ecclesiae electus et Italiae archicancellarius recognoui. Ex quo illud intelligitur, I) hoc archiofficio iam ipsam ecclesiam Coloniensem affecisse, cuius iure illud mox exercuit electus archiepiscopus, nec non II.) etiam in rebus Germaniae in Italia actis diplomata subinde in scriniis Italiae expedita esse, uti id vicissim contigit in negotiis Italiae in Germania actis. A quo tempore Archiepiscopi Colonienses frequentes usi sunt honorifica appellatione S. R. I. archicancellarii per Italiam vel Italici Regni, uti Praefules Moguntini archicancellariati suo pariter titulum Germaniae apposuerunt, i) vterque ad fines archicancellariatus eo clarius et evidentius ipso titulo exprimendos, quamquam diu utriusque archiofficii separatae fuerint rationes. Ipsum Rainaldum in propriis epistolis suis titulum Archicancellarii per Italiam adhibuisse, probavit Praeful Gotwicensis, l) idque deinceps a successoribus ipsius

i) Quod factum circa idem tempus, a quo illud in ARNOLDO Coloniensi vi diplomatis de a. 1154. observauimus, cui patet ex diplomate FRIDERICI I. de a. 1153. pro Monasterio EMMEKAMENSI, cui Conradus Maguntinensis sedis Archiepiscopus et Germaniae archicancellarius recognouit apud GEWOLDVM ad Hundii Metrop. Salib. tom. II. p. 262.

l) in Prodr. Chron. Gotw. tom. I. p. 378.

ipsius seculo praesertim XIII. saepius factum est; *m*) et prius, ut videtur, quam praesules Moguntini titulo Archicancellarii per Germaniam in *proprii* documentis vti sunt: eius enim primum exemplum a. 1239. se obseruasse refert Generosissimus Dn. de Gudenus *n*), qui et deinde antiquius de a. 1237. exhibuit. *o*) Quae cum ita sint manifesto intelligitur, non demum a tempore Friderici I. ceu existimarunt MALLINCKROTIVS *p*) et LVDEWIGIVS, *q*) archicancellari-

m) Conf. tabulae CONRADI Archiepiscopi Coloniensis et Italiae archicancellarii, de a. 1242. apud Dn. de GVDENVVS in *Cod. diplom. rom. I. p. 570.* et de a. 1248. in tom. II. p. 944. vbi *sacri Romani Imperii per Italiam Archicancellarium* se scribit. Plura dat LVNIGIVS in *specil. eccles. P. II. Fortsez. I. vol. XVI. p. 343. et seq. p. 360. et seq. p. 392. et seq.*

n) in *cod. dipl. rom. I. p. 550.* vbi Sigfridus Moguntinus antistes a. 1239. se scribit *sacri imperii per Germaniam archicancellarium.*

o) Est instrumentum eiusdem Sigfridi de a. 1237. in tom. II. *Cod. dipl. p. 73:*
p) de archicancellariis P. I. membr. 2. p. 43.

q) IO. PETR. DE LVDEWIG in *Comment. ad Aur. Bullam rom. II. p. 591.* existimat, primum Arnoldum perpetuum archicancellarium sub Friderico I. Imp. constitutum esse, maxime quod is primus fuerit, qui subscriptionibus suis, adiecerit titulum Italiae. Sed id argumentum non minus probat id eo demum tempore sedi Coloniensi affixum esse archieffecium, quam id quidquam probaret in *archicancellariatu Germaniae Moguntinis* ab eo demum tempore tribuendo; cum et hi eadem aetate adhibere coeperint titulum Archicancellarii *per Germaniam.* Quos Friderici I. aevo nominatos legimus, ipsis rerum argumentis cognouimus Italiae archicancellarios Colonienses archiepiscopos, negotiorum in scriiniis Italicis expeditorum curam et supremam inspectionem inde a Piligrimi aetate vsque ad Arnoldum exercentes.

lariatus Italiae origines reperendas esse, sed ipsa Imperii obseruantia, a Piligrimi Archiepiscopi Coloniensis et Henrici III. aetate deducta, sedi Coloniensi per seculi decursum et amplius iam tributam illam dignitatem, eique non multo post comparatam esse, quo Moguntino perpetuo conferri coepit archicancellariatus per Germaniam, quod post Wilhelmum Archiepiscopum, Ottonis M. filium, contigit, contra vero eam duobus seculis et amplius antiquiorem esse archiofficio Archiepiscoporum Treuirensium, quibus demum circa finem seculi XIII. obuenerit archicancellariatus per Galliam et Regnum Arelatense r).

§. XVII.

Archicancellariatus Italiae continuatus usque ad A. B.

Superfedemus fere ulterius progredi in recensendis monumentis, quae illud archiofficio velut hereditarium et perpetuum penes sedem Coloniensem inde porro a Friderici aetate vsque ad *Caroli IV.* aevum fuisse euincunt, sub quo videlicet agnitum firmatumque est in *Aurea Bulla* ex seruata hactenus impe-

r) Conf. IO. NIC. AB HONTHEIM *histor. diplomar. Treuiranf. tom. I. p. 612.*

Imperii obseruantia. Id quidem ex diplomatibus fec. XII. et XIII. in scriniis Italicis subscriptis, nec non ex titulis, quibus ipsi Archiepiscopi in publicis documentis honorem Italicæ archicancellariatus præ se ferunt, testatissimum est. Sub FRIDERICO I. præter *Arnoldum*, et *Rainaldum*, *Philippus*, a) idemque Archipraesul *Philippus*, b) eiusque in sede Coloniensi successor, *Adolphus* c) sub HENRICO VI. nec non *Theodoricus* d) sub *Ottone IV.* amplissimum munus

- a) Vid. dipl. FRIDERICI I. de a. 1164. vice *Philippi Coloniensis Archiepiscopi et Italiae regni Archicancellarii recognitum* in GVICHENONII *Bibl. Sebust. cent. II. n. 2.* apud Hoffmann. l. c. p. 187. Conf. diploma eiusdem Imperatoris de a. 1177. apud MVRATORIUM *antiquit. Ital. tom. I. p. 734.* et dipl. de a. 1185. in VGHELLI *Ital. sacra tom. I. p. 458.*
- b) vid. dipl. HENRICI VI. de a. 1191. apud Vghellum l. c. tom. II. p. 303. vbi *Philippus totius Italiae archicancellarius* vocatur.
- c) Adolphi ceu *totius Italiae Archicancellarii* nomine recognitum est diploma HENRICI VI. de a. 1195. apud Vghellum l. c. tom. IV. p. 174. conf. aliud dipl. de a. 1196. *ibid. tom. I. p. 421.*
- d) *Theodoricus*, Italiae archicancellarii, sub OTTONE IV. memoriam ferunt Ottonis IV. diploms de a. 1210. apud VGHELL. l. c. tom. II. p. 175. et aliud de eodem a. *ibid. p. 635.* vbi per *totam Italianam archicancellarius* vocatur. Singularis est subscriptio diplomatis Ottonis IV. de eodem a. apud VGHELLVM *tom. I. p. 555.* *Ego Conradus Spirensis Episcopus Imperialis aulae Cancellarius nomine D. HENRICI Coloniensis Archiepiscopi et totius Italiae archicancellarii recognoui.* Eo enim tempore THEODORICVS sedi Coloniensi praefuit, non HENRICVS, qui demum a. 1225. Engelbergo in archiepiscopatu successit. conf. *Norrbhof. in Catal. Archiepisc.*

Co.

H

nus administrarunt. Idem Theodoricus archican-
 cellarium continuauit sub *Friderico II*, quo regnan-
 te iam morem inualuisse obseruat Praeful Gotwicen-
 sis, e) vt in diplomatum subscriptionibus nomen
 proprium archiepiscopi Colonienfis ommitteretur, di-
 plomatibus ipsius vice generatim recognitis; quam-
 quam huius moris iam sub *Friderico I*. supersint ex-
 empla f). Eodem Imperatore regnante, Theodori-
 ci successores *Engelbertus I*. g) et *Arnoldus* h) archiof-
 ficio Italico functi sunt. Qui denique inde vsque
 ad *Carolus IV*. floruerunt Archiepiscopi Colonien-
 ses

Colon. apud MEIBOM. tom. III. p. 8. Eadem difficultas premit aliud
 diploma eiusdem Imperatoris de a. 1210 pro ecclesia Vicentina apud
 VGHELLVM tom. V. p. 1049, vice FEDERICI, Colonienfis Archiepi-
 scopi, et totius Italiae archicancellarii recognitum, vbi in *Federico* ma-
 nifestus error conspicitur. Cum desint in vtroque diplomate alia suspi-
 cionis argumenta, spalma vtriusque diplomatis vel notarii Itali illud
 scribentis vel illud describentis errore excusare, et loco *Henrici* et *Fede-
 rici* ex simili vocis sonu neglectum vocabulum THEODORICI restituere
 liceat. Huius enim archiepiscopi vice recognita sunt alia Ottoniana
 diplomata de eodem anno apud VGHELLVM tom. II. p. 175. tom. IV.
 p. 633, in MARGARINI bullar. Casin. tom. II. p. 240, apud LVN-
 GIVM in Cod. Ital. dipl. tom. I. p. 1566.

e) in *Prod. Chron. Gotwicenf. tom. I. p. 430.*

f) vid. dipl. FRIDERICI I. de a. 1185. apud VGHELLVM l. c. tom. II. p.
 697. quod vice Colonienfis archiepiscopi et Italiae archicancellarii recogni-
 tum est.

g) vid. diploma Friderici II. de a. 1221. apud VGHELLVM l. c. tom. V. p.
 838.

h) Dn. de GVDENVS in *cod. dipl. tom. I. p. 570. et. tom. II. p. 944.*

ses Engelbertus II. Sigfridus, Wichboldus, Henricus II. Valramus, Guillelmus, in propriis documentis titulum S. R. I. per Italiam archicancellarii frequenter adhibueruntⁱ⁾.

§. XVIII.

Ratio archicancellariatus Italici aeuo recentiori.

Ceterum quamquam Imperatoribus, in Italiam proficiscentibus, archipraefules Colonienses olim vt plurimum comites adhaeserint rerum Italicarum expediendarum gratia: ob has tamen itineris et archiofficii difficultates seculo XIV absentes coeperunt per constitutum vice Cancellarium supremam Italicorum scriniorum curam subire, idque ex priuilegio Ludouici Bauari Henrico II, archipraefuli Coloniensi, Spirae mense dec. a. 1310. dato, cuius nondum publicati sententiam his verbis effert GELENIVS a), vt

H 2

li-

- i) Tabulas, quibus titulo S. R. I. archicancellarii per Italiam vtuntur, exhibet LVNIGIVS *in speculog. eccl. Part. I. Forsf. p. 360. 374. 393. 399. 435. 473. et Dn. de GVDENVS in Cod. dipl. tom. II. p. 1007. 1054. 1070. 1154.* In tabulis Germanicis subinde vtuntur titulo *des Heiligen Roemischen Reichs Erz-Canzler Over Burg.* vid. LVNIGIVM l. c. p. 435. et Dn. de GVDENVS l. c. p. 1054.
- a) *de magnitudine Coloniae lib. I. syn. VII. §. 27. p. 76.* Exemplum subscriptionis Vicecancellarii est in diplomate Ludouici Bauari, quo dynastia de Reuzze et Plauen a. 1349. regalia Papiae confirmavit apud LVNIGIVM in *Arch. imp. Part. spec. cens. II. fortf. III. p. 208.* Ego Fr. Han-

liceat ab itinere Italico abesse, archicancellariatus officium exercere per substitutum, et nihilominus emolumentis frui. Cessantibus tandem Imperatorum in Italiam expeditionibus, occasio deficere coepit Archicancellariatum actu exercendi, siquidem archicancellariae iura intra cuiuslibet archicancellariatus terminos dudum adstringi coeperant, b) negotiis vniuersis in cancellaria eius regni expeditis, in quo Imperator commorabatur. Tantum vero abest, vt ob deficientem functionis exercendae occasionem ius amissum existimari queat, id quod a iuris rationibus alienum est: vt potius archiepiscopis Coloniensibus nihil praeter occasionem, quam desiderat archicancellariatus Italici functio, ad ipsius exercitium deesse videatur, et, si a functione recesseris, ipsa amplissima dignitas et iura honorifica archicancellariatus annexa, et in Aurea

vicus sacre Theologie Doctor fungens officio Domini serenissimi Imperatoris Cancellari, vice Domini archiepiscopi Coloniensis Archicancellari per Italiam regnauit.

b) Hoc illustrat diploma Ludouici Bauari de a. 1314. terminos archicancellariatus Treuirensis sic definiens, apud Dn. de HONTHEIM in *hist. dipl. Treuir. tom. II. p. 93.* Promittimus et volumus, quod si consingat nos intrare terminos archicancellariae praedicti archiepiscopi Treuirensis, videlicet terminos Galliae aut regni Arelasensis nostri aliorumque locorum, in quibus debet et consuevit ipse vel sui praedecessores iura archicancellariae exercere, quod suscipiam sigillorum nostrorum, iura archicancellariae praedictae, ac redditus et bona eiusdem leuare et percipere cum insigniis officii praedicti, etc.

rea Bulla tit. XXVI. §. 2. et tit. XXVII. §. 2. expressa, salua semper et integra sint seruata. c)

§. XIX.

Electoꝝratus Colonienſis origines.

Eo tempore, quo electio imperatoris penes omnes imperii status, et praecipuum aliquod in ea ius penes principes proceres fuit, inter hos Colonienſem archiepiſcopum inſigni in iſto ſublīmi negotio auctoritate poliuiſſe, a) electionum auguſtalium hīſtoriae euincunt. Neque id mirum videri poterat in archiepiſcopo eius prouinciae, in qua erat archiſolium, in principe inauguꝝratore Regis electi, in archicancelario imperii, in principe imperii, in partes moderandi regni ſubinde uiuis imperatoribus vocato. b)

Quem-

c) vid. IO. HENR. FELTZII *diff. de Elect. Colon. p. 11.*

a) Inter principes regni archiepiſcopos, quibus reſpublica curae fuit, Colonienſis reſertur a Lamberto Schaffnaburg. ad a. 1066. *Principes regni, archiepiſcopi Moguntinus et Colonienſis cum ceteris, quibus auꝝrae eras reſpublica, crebra conuenticula agunt.* Wibaldus in ep. ad Eugenium III. apud EDM. MARTENE in *Collect. Ampliſſima tom. II. p. 514.* mortem Conrادي et electionem Friderici I. reſerens, ſe mox poſt illius obitum Coloniam proſectum eſſe ſcribit, *ut tanto eſſet Colonienſis ad prouidendum reſpublicae cautiꝝr ac liberioꝝr, quanto eſſet inter ſuos ab omni turbulenta conuentioꝝis impetu ſecuriꝝr.*

b) Ottonem II. fidei Warini, Colonienſis Archiepiſcopi, commiſſiſſe filium Ottonem III. reſert DITMARVS *lib. 3. p. 347.* Annonis Archiepiſcopi in moderando regno ſub principe minore Henrico IV. auctoritatem eminu.

Quemadmodum vero his, qui *summa* in regno Germanico officia exercuerunt, *primus* inter Regni principes locus datus, et electionis negotium ex eadem *archiofficio praerogatiua* ad summos regni officiales, reliquis statibus exclusis, circa finem seculi XIII. redactum est: ita et *archicancellariatus Italicus* viam munivit Coloniensi archiepiscopo ad illam dignitatem praerogatiuam et iura *Sacri Romani Imperii Electoris*, numquam deinceps in controuersiam vocata. *Ab archiofficio* natales electoratus vel ideo repetuntur, tum quod iam olim ad Regni archiofficiales *primae partes* in Regis electione pertinerent, c) tum quod inde

nuisse, docet LAMBERTVS Schaffnaburgensis ad a. 1063. b. 719. et ADAMVS Brem. hist. eccl. lib. 3. c. 36. p. 42. Quanta apud Fridericum II. gratia et apud imperii proceres auctoritate polluerit Engelbertus, Coloniensis Archiepiscopus, in Itinere imperatoris in Italiam Henrici regis filii tutor et totius Regni Romani per Alemanniam prouisor constitutus, docet Caeſarius Heiſterbaccensis in Vita S. Engelberti cap. 5. a Gelenio notis illustrata p. 81. et GODEFRIDVS Colon. ad a. 1225. Exhibet HEINECCIUS antiquit. Goslar. lib. III. p. 237. diploma Henrici regis, ubi vocat Engelbertum familiarem principem nostrum, qui nostri et imperii curam gerit.

- e) CHRIST. GEWOLDVS in comment. de Septemuiratu cap. VI. n. LXIX. p. 78. refert testimonium AMANDI, Friderici I. Secretarii, in libr. de primis actis a Friderico, in imp. peractis, qui recenset, sex aut octo principes officinos regni residentes in arcano loco curiae regalis, ab iisque reliquos principes expetiisse, ut eligeretur Fridericus: In hunc, inquit, si vestris vocibus, o OFFICIATI, consentitis, firmum robur habebit sui imperii.

Ad

inde *praecipua ratio et occasio* nata sit, solis archiofficialibus, ceteris imperii principibus exclusis, sublimè augustalis electionis negotium vindicandi, siquidem vel hoc titulo non modo ceteri Germaniae archiepiscopi, velut Magdeburgicus, Iunauiensis et Bre-

Addit porro. *Cum ex secreto conclavi prodirent OFFICIATI, indicantes ipsos unanimiter Fredericum in Regem, servatis de iure servandis, elegerint: eundem OMNIVM ORDINVM applausus est consecutus.* Cum his conspirat illustis locus apud ALBERTVM Stadensem in Chronico ad a. 1240. p. 312. quem tantum iustioris interpretationis causa repetimus. Postquam enim ausus Gregorii IX. in excommunicando Fridesico II. et desideria eius ad Germaniae Archiepiscopos, quibus eos de nouo Imperatore in locum FridERICI ob excommunicationem quasi regno priuati, eligendo sollicitauerat, eum nihil addit profecisse, quod quidam principum ei referre sperant non esse SUI iuris (hoc est, EIVS videlicet, Pontificis) imperatorem substituere (hoc enim volebat Gregorius, vt excommunicatum regno exueret alterius electionem sollicitans) sed tantum electum a principibus coronare. Electio enim ad istos dinoscitur pertinere. Ex praetaxatione principum et consensu eligunt imperatorem Treuirensis Moguntinus et Colonienfis. Treuirensis licet de Alemania non sic, ratione antiquitatis eligit, Palatinus eligit, quia dapifer est, Dux Saxoniae, quia Marscalcus, et Margrauius de Brandenburg, quia Camerarius. Praetaxatio et consensus ad principes, electio ad archiofficiales refertur, eodem modo, vbi in ante excitato testimonio Amandi nominatum a ceteris, officiales elegerant, electumque Status Imperii applausu suo comprobauerant. Praetaxatio nominationem designat, quo sensu dicitur praetaxatus seu praenominatus auctor. du Fresne in gloss tom. V. p. 784. et tom. VI. p. 1017. In epistola Alexandri PP. IV. de a. 1256. apud Leibnitium in Prodr. Cod. iur. Gent. n. XIII. p. 14. nominatio consensus et electio sic distinguuntur: *ne ipsum ad hoc nominent, vel eligant, nec in eum consentiant.* Conf. ERICVS MAVRITIVS de Orig. Elect. §. 9.

Bremensis, qui cum Rhenanis per omnia pari passu ambulare voluerunt, sed etiam ceteri principes seculares, quod omnes tali munere destituerentur, exclusi sunt. Itaque ex imperii obseruantia, cum ipso Collegii Electoralis ortu, nata firmataque sunt Electoris Coloniensis iura. De his tuendis primum, quod extat, foedus a WICHBOLDO, Coloniensi archiepiscopo A. 1300. initum est, in quo a Ducibus Saxoniae, quorum causam in lite satis nota super electoratu Saxonico tuendam susceperat, sibi stipulatus est reciprocam iurium electoralium tuitionem. Tabulae Wicholdi hae sunt: Nos WICHOLDVS dei gratia sancte Coloniensis ecclesiae archiepiscopus, sacri imperii per Italiam Archicancellarius notum facimus vniuersis, praesentes visuris, quod nos, si Romanum vacare contigerit Imperium, ad Electionem futuri Romanorum Regis, spectabilem et illustrem principem Dominum Iohannem, Ducem Saxoniae tamquam verum conprincipem nostrum admitteremus, et electionis ipsius vocem approbabimus, ratam habebimus atque gratam, et cum ipso in electione predicta simul manebimus et stabimus fideliter et constanter, ipsumque in omnibus honoribus, iuribus, commoditatibus et profectibus, quae ex eiusmodi electione prouenire poterunt, fouebimus et promouebimus toto posse nostro. Et id quidem pre-

prefatus Iohannes, noster conprinceps, ac Albertus eius frater Germanus, nobis facient vice versa. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum VI. Id. Ian. Anno Domini M. CCC. Ceterum sublimem *Sacri Romani Imperii Electoris* dignitatem amplis imperii territoriis tuentur archiepiscopi, siquidem praeter terras archiepiscopales possident *Angariae* et *Westphaliae ducatum*, Philippo Archiepiscopo inter infelicia Henrici Leonis fata a Friderico I. a. 1180. concessum, d) Comitatum *Hilicrodiensem*, vulgo Hulckrade, ab Henrico II. Archiepiscopo a. 1323. aere redemptum, e) Comitatum de *Hochsteden* ex liberalitate Conradi I. Archi-

- d) Diploma Friderici I. de a. 1180. exhibet *Gelenius de magnis. Colon. lib. 1. Synt. 7. p. 73.* Huius concessionis confirmationem ab *Ottone IV.* impetrandi commodam occasionem in ipsis regni dissidiis inter *Ottonem* et *Philippum* nactus est *Adolphus* archiepiscopus vi diplomatis *OTTONIS IV. de a. 1200.* apud *GELENIVM* in *vita S. Engelberti p. 27.* Sed idem *Adolphus*, largitionibus *Philippi* ab *Ottone IV.* alienatus, mox idem confirmationis beneficium a nouo fautore impetrauit vi diplomatis *PHILIPPI Regis* de a. 1204. apud *GELENIVM l. c. p. 33.*
- e) Rem omnem recenset *GELENIVS de magnis. Colon. lib. 1. Synt. 7. n. 27. p. 76.* Sed quod praecipuum, inquit, in *Coloniensem* sedem *Henrici* beneficium est, magna pecunias vi redemit a *Theodorico* *Lonone* ex *Cluensi* sanguine *Magnata* *Comitatum Hilicrodiensem*, cuius limites longe lateque protenduntur in *Lotharingiae inferioris* et *diocesis Coloniensis* vetere districtu, ad utramque *Arpae* et *Arnaphae* ac *Cruas* ripam iuxta *Nouesium* usque sermo ad *muros Colonienses*, qua de re extans diploma a. 1323. 30. Ianuarii.

chiepiscopi ex gente comitum istius ditionis ecclesi-
ae Colonienſi ſec. XIII. collatum, f) et Comitatum
Arnsbergensem, quo, tamquam imperii feudo, vi ces-
ſionis a Gothofrido ultimo Arnsbergensi Comite
Annaque Cliuica eius vxore improlibus Cunoni ad-
ministratori Colonienſi factae, g) a Carolo IV. a. 1371.
primus inueſtitus eſt b) Cunonis in ſede Colonien-
ſi ſucceſſor, *Fridericus i*).

§. XX.

*De Ordine et Sessione Electoris Colonienſis inter S. R. I.
Electores.*

Jura, quae Electoris Colonienſis perinde ac
omni-

- f) GELENIUS l. c. p. 75. SAMMARTHAN. *Gallia Cbriff. tom. III. p. 697.*
et FELTZIUS in diſſ. de *Electore Colon.* p. 37. p. 54. ubi eam acqui-
ſitionem ex *Chronico Colonienſi* illuſtrat.
- g) Hanc A. 1363. d. 25. Aug. factam eſſe refert Gelenius l. c. p. 76.
- b) Literas inueſtiturae Caroli IV. d. d. XII. Cal. Dec. a. 1371. publici iuris
fecit GE. CHRIST. IOANNIS in *ſpicilog. tabul.* p. 54. in quibus acqui-
ſitio huius comitatus ſic recenſetur: *ſicut quondam Gotfridus, vltimus
comes dicti Comitatus, qui pridem nullis heredibus ex ſuo corpore procreatis
ſeu etiam alias ex linea masculina ab ipſo deſcendentibus, poſt ſe dimiſſis, ut
dicitur, deceſſit, dictum Comitatum cum omnibus ſuis pertinentiis ſuperius ex-
preſſatis, ex certis cauſis, animum ſuum ad hoc mouentibus, dum adhuc in
humanis ageret, tranſtulit in eccleſiam Colonienſem.*
- γ) Ex his intelligitur, Colonienſes Antiftites ceteros Archiepiſcopos Rhenanos
potentia longe antecire; et eo collineant veteres illi, eoſque notiſſimi,
leonini:

Trenitis aetate, ſed rerum proprietate

Gaudet Agrippina, ſed honore Moguntia prima.

omnium S. R. I. Electorum communia sunt, persequi, instituti ratio non fert. a) Sunt tamen quaedam praecipua Electoris Coloniensis iura in Ordine et Sessione inter S. R. I. Electores. In *Aurea Bulla* proximum in Augustali electione suffragium datum est Electori Coloniensi post Treuirensis. Deinde praecedentia inter tres Electores archiepiscopos ita definita est, b) vt *Treuirensis ex opposito et lineari directione versus imperatoris faciem, Moguntinensis vero in suis dioecesi et prouincia, et extra prouinciam suam in toto Cancellariatu suo Germanico, prouincia Coloniensi duntaxat excepta, et demum Coloniensis in suis dioecesi et prouincia, et extra prouinciam suam in tota Italia et Gallia in dextro latere Romanorum Caesaris sedere valeant et debeant, in omnibus publicis actibus imperialibus, puta, iudiciis, collationibus feudorum, in refectionibus mensarum ac etiam in consiliis et omnibus aliis agendis.* Itaque in definiendis praecedentiae limitibus tam *prouinciarum ecclesiasticarum, quam archicancellariatuum* ratio habita est: et *prouinciarum* quidem vel ideo, quod quamquam Archiepiscopus Moguntinus *ius primae* post Pontificem *sedis* in Germania olim obti-

12

nu.

a) Haec inter plures ex instituto exposuit illustr. IO. IAC. L. B. de WALPOTT in diff. de *Electorum iuribus praerogatiuis* sub praesidio IO. HENR. FELTZII habita Argent. 1710.

b) *Aurea bulla* cap. 111. §. 2.

nuiſſet c), prouincia tamen Coloniensis, in qua Archiepiscopo Coloniensi idem ius primae sedis post pontificem ex Leonis PP. IX. priuilegio confirmatum est (§. IX.) excepta esset, ac proinde Moguntinum in Prouincia Coloniensi loco cedere oporteret Coloniensi. *Archicancellariatuum* vero vel ideo praecipua ratio habita est, quod huius archiofficii, in expediendis negotiis regni occupati, maxima semper in Imperio Germanico dignatio fuerit, indeque *Archicancellarius Imperii* princeps inter imperii Ordines, et inter ipsos archicancellarios ei, qui *antiquitate archiofficii* alterum antecederet, potior locus sit tributus. Egregie rem illustant tabulae Regis ALBERTI de a. 1298. d) quibus Moguntino *ratione archicancellariae* primum inter imperii Proceres locum vindicat, cum Treuirensis in decreto electionis, errore facti, priori loco esset scriptus. *Statuimus, inquit, et publice diffinimus, quod Venerabilis Gerhardus, Sedis Moguntinae archiepiscopus, Sacri imperii per Germaniam archicancellarius, sui que post eum successores in ordine et honore processionis sessionis nominationis et scripture RATIONE ARCHICANCELLARIE per Germaniam inter principes esse debent et locari priores non obstant quod in de-*

d) vid. Bullam Benedicti VII de a. 975. apud Dn. de GVDENVS in *Cod. dipl. rom.* 1 p. 10.

d) apud Dn. de GVDENVS l. s. rom. 1. p. 906.

decreto electionis nostre ab illustribus Germanie principibus celebrate, supradictus Gerhardus Archiepiscopus ordine praepostero et turbato post Venerabilem Boemundum Treuerensem Archiepiscopum tam scriptura quam figura positus inuenitur per errorem facti, quem in hac parte scienter damnamus, ne trabatur in consequentiam vlllo modo. Eadem praecminentiae ratio, qua Moguntino vigore archicancellariatus per Germaniam prior locus datus est, fauit Coloniensi in simili praerogatiua vi archicancellariatus per Italiam obtinenda. Itaque in Germania, praeter Moguntinum, olim nemini inter imperii Status cessit Coloniensis. Ambo videlicet archiepiscopi soli inter Germaniae praelatos seculo XI. XII. et XIII. amplissima archicancellariatus dignitate functi sunt, Moguntinus per Germaniam et Coloniensis per Italiam. Treuirensi vero demum circa finem seculi XIII. obuēnit S. R. I. per Galliam et Arelatense regnum archicancellariatus. Praerogatiua Coloniensis eminet in comitiis Moguntinis de a. 1184. in quibus Moguntinus dextrum ab imperatore Friderico latus, Coloniensis sinistrum tenuit, idque hic, iudice imperatore, aduersus abbatem Fuldensem tuitus est. e) De secundo post imperatorem loco cum Coloniensi contendebat abbas non cum Treuirensi, argumento satis idoneo, Coloniensem

e) Rem omnem recenset ARNOLDVS Lubacensis lib. III. c. 9.

fem tum secundum ab imperatore locum ipso usu obtinuisse. f) Sed mota saepius Electori Coloniensi est controuersia super iure prioris loci a Treuirensi, ad *antiquitatem* ecclesiae suae prouocante. Cuius quamquam in definiendo inter *status imperii* loco idonea ratio haberi vix posset: placuit tamen Carolo IV. media sententia, vt, loco e regione Imperatoris *Treuirensi* assignato, *Coloniensi* sinistrum ab imperatore latus daret, si publicus electorum conuentus in Cancellariatu Moguntino congregaretur, contra vero Coloniensi honorem dextrae permetteret conuentu in prouincia Coloniensi, vel in Italia vel in Gallia, videlicet Belgica, instituto. Ceterum quae et hunc sessionis ordinem premebant difficultates, sublatae sunt noua *Electoralis Collegii conuentione*, a. 1653. inita, g) in qua inter Electorem Coloniensem et Treuirensensem alternatiua placuit secundum modum ibidem vberius definitum.

§. XXI.

De Iure Archiepiscopi Coloniensis consecrandi electum imperatorem.

Antiquissima et praecipua dignitas est Archie-

f) In ordines scripturae et subscriptionis praerogatiua Electoris Coloniensis non minus seruata esse, illustrat dipl. Caroli IV. de a. 1356 apud Dn. de GVDENVS *l. c. tom. III. p. 401.* cui testes subscripti sunt, *Wibelmus Coloniensis, et Boemundus Treuirensis, Archiepiscopi, Sacri imperii per Italiam Galliam et regnum Arelatense archicancellarii, Conf. tabulae de a. 1384. et 1385. ibid. tom. III. p. 531. et 567.*

g) LVNIG *Arch. Imp. Part. Spec. P. I. p. 319.*

piscopi Coloniensis, electo Romanorum regi primum diadema regium imponendi. Ex *Aquensi ciuitate*, quam Carolus M. regni sedem constituerat, ad Coloniensem redundauit id honoris, vt eidem ex *iure dioecesano* consecrationis imperatoriae partes deferrentur, quibus in consecrando Ludouico Pio primus functus est Hildebaldus, Coloniensis Archiepiscopus. a) In inaugurando Ottone M. *Wigfridus*, non minus ac *Hermannus* in inaugurando Henrico III. ad *ius dioeceseos* prouocarunt. Prior diserte, quoniam ad *suam dioecesin* pertineret locus inaugurationis, sibi consecrationis honorem postulasse dicitur; b) alter eundem ex eadem ratione obtinuit. c) Eidem *Hermanno* regiam consecrationem intralimites suae dioeceseos facientiam a. 1052. corroborauit Leo PP. IX. d) idque repetitis bullis Eugenii III. et Alexandri III. e) confirmatum est. Tandem Carolus IV. cum regum inaugurationibus destinauerat aeterna et in perpetuum ualitura lege ciuitatem Aquensem, f) tum Coloniensi archiepiscopo tribuit perpetuum ius consecrandi regem, g) vt quod antea ex iure dioecesano natales du-

- a) *Magnum Chron. Belgicum* inter PISTORII script. tom. III. p. 53.
b) WITICHIND'S *Annal. libr. II. pr.* apud MEIBOMIVM tom. I. p. 642.
c) LAMBERTVS *Schaffnab. ad a. 1054.* Sed imperator, inquit, potius Hermannus archiepiscopo hoc privilegium vindicabat propter claritatem generis eius, et quia intra dioecesin ipsius consecratio haec celebranda contigisset.
d) in privilegio de a. 1052. apud MIRAEUM *Op. hist. tom. II. p. 1131.*
e) apud L. NIGIVM in *Stielg. Ecclesiast. Part. I. lort. p. 332. et 336.*
f) in *Aur. en. bulla tit. XXVIII. §. 5.*
g) *Aur. ba. tit. IV. §. 4.*

Göttingen, Diss., 1753 A-C

ULB Halle

005 350 859

3

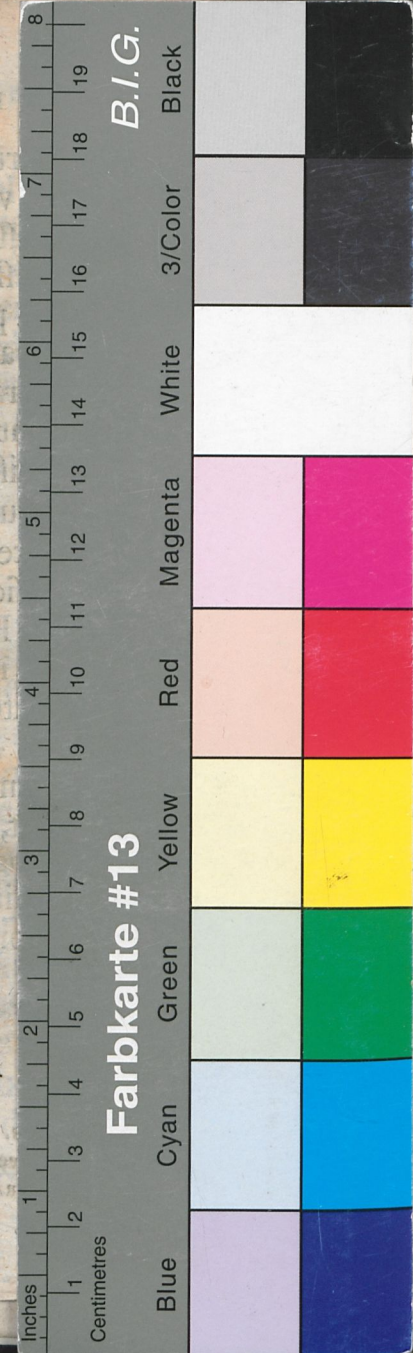
VD 78

4 1753, 3 *Pa. C. 68. 3*
Pub. 8 num. 46

ORIGINES
PRAECIPVORVM IVRIVM
ARCHIEPISCOPI ET S. R. I. ELECTORIS
COLONIENSIS

POTENTISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO

P. 113.

GEORGIO II.

MAGNAE BRITANNIAE FRANCIAE ET HIB. REGE
DEFENSORE FIDEI

BRUNSVICENSIVM ET LVNEBURGENSIVM DVCE
S. R. I. ELECTORE ET ARCHITHESAVRARIO

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

IN GEORGIA AVGVSTA

INCLVTI ORDINIS IVRIDICI AVCTORITATE

PRAESIDE

GEORGIO LVDOVICO
BOEHMERO D.

CONSILIARIO REGIO AVLICO ET ANTECESSORE

PRO SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS
ET PRIVILEGIIS OBTINENDIS

DISQVISITIONI INAVGVRALI SVMMITIT

AVGVSTVS EVGENIVS BERNARDVS FRANCISCVS

BODIFE

BONNENSIS.

ANNO MDCCCLIII. D. XVII. AVG.

GOTTINGAE,
TYPIS GEORG. LVDOV. SCHVLTZII, ACAD. TYPOGR.